

poradnik bibliotekarza

PISMO DLA BIBLIOTEK PUBLICZNYCH, SZKOLNYCH I PEDAGOGICZNYCH

**JACEK PRĄDZIŃSKI
HEJT I MOWA NIENAWIŚCI.
OD ŹRÓDŁA DO PRZECIWDZIAŁANIA**

**MAŁGORZATA ROKICKA-SZYMAŃSKA
SPOTKANIA BIBLIOTECZNEJ LIGI POWIATOWEJ W ŁAPACH**

**DOROTA GRABOWSKA
„MAŁA KSIĄŻKA – WIELKI CZŁOWIEK” – BOOKSTART PO POLSKU**

Wiosenna oferta szkoleń SBP dla bibliotekarzy

Szkolenia mają charakter praktycznych warsztatów i są prowadzone przez cenionych w środowisku bibliotekarskim specjalistów i trenerów a uczestnicy otrzymują certyfikat sygnowany przez Stowarzyszenie Bibliotekarzy Polskich.

Termin	Temat	Trener
12 kwietnia	Tworzenie i edycja dokumentów w formacie PDF w repozytoriach i bibliotekach cyfrowych	dr Leszek Szafrąński
15 kwietnia	Praktyczne rozwiązania RODO – doświadczenia pierwszego roku funkcjonowania nowych regulacji	dr Łukasz Wojciechowski
16 kwietnia	Kontrola zarządcza i zarządzanie ryzykiem w bibliotece	dr Łukasz Wojciechowski
29-30 maja	Tworzenie i zarządzanie zasobami cyfrowymi w repozytoriach i bibliotekach cyfrowych	dr Leszek Szafrąński

Informacji udziela: Joanna Filimonow, 22 608 28 25,
email: redakcja.portal@sbp.pl

www.sbp.pl/warsztaty

SPIS TREŚCI

- 2** OD REDAKCJI
3 WIADOMOŚCI. WYDARZENIA

PROBLEMY. DOŚWIADCZENIA. OPINIE

- 4** JACEK PRĄDZIŃSKI
HEJT I MOWA NIENAWIŚCI. OD ŹRÓDŁA DO PRZECIWDZIAŁANIA
- 7** MAŁGORZATA ROKICKA-SZYMAŃSKA
SPOTKANIA BIBLIOTECZNEJ LIGI POWIATOWEJ W ŁAPACH
- 13** DOROTA GRABOWSKA
„MAŁA KSIĄŻKA – WIELKI CZŁOWIEK” – BOOKSTART PO POLSKU

RELACJE

- 16** MARTYNA FIGIEL
WŁADYSŁAW BARTOSZEWSKI – WARSZAWIE

KSIĄŻKA

- 19** DOROTA GRABOWSKA
KSIĄŻKI, KTÓRE POMOĞĄ W PRACY, KTÓRE WARTO PRZECZYTAĆ!

BIBLIOTEKA. ŚRODOWISKO

- 20** MARIUSZ KIELTYKA
BIBLIOTERAPIA 2019
- 23** AGNIESZKA NOWICKA
FERIE, FERIE I PO FERIACH...
- 26** MONIKA MACHOWICZ
ZAINSPIRUJ SIĘ! – SZKOLENIA DLA BIBLIOTEKARZY W RAMACH PROJEKTU
KROŚNIEŃSKIEJ BIBLIOTEKI PUBLICZNEJ „BIBLIOTEKA – PRZESTRZEN
DZIAŁAŃ TWÓRCZYCH”
- 29** SANDRA STEMPNIEWSKA
ŻYWA BIBLIOTEKA W ZIELONEJ GÓRZE
- 31** JUSTYNA STACHURA
10 LAT KLEKSOMANII, CZYLI BRZECHWOMANIA 2018 W BIBLIOTECIE PANA KLEKSA
- 33** HUCZNE OBCHODY 100. ROCZNICY WYBUCHU POWSTANIA WIELKOPOLSKIEGO
PRZEZ BIBLIOTEKĘ PUBLICZNĄ W RYCHYWOLE (OPRAC. ALDONA JANC)
- NOWE OBIEKTY BIBLIOTECZNE
34 HALINA SZKLANNY
OLESKA BIBLIOTEKA PUBLICZNA PO KAPITALNYM REMONCIE
- 36** BIBLIOTEKA KOLONIA W GDAŃSKU (OPRAC. BOŻENA ORCZYKOWSKA)
- FELIETON
37 OLGA NOWICKA
RECEPTA NA CZYTANIE... NA PRZYKŁADZIE SANATORIUM CZYTELNICZEGO!
- 39** HANNA CIEPIELA
KOCIA WYSTAWA W GORZOWSKIEJ BIBLIOTECIE PEDAGOGICZNEJ

Z WARSZTATU METODYKA

- 40** MILENA JASZCZYK
POWRÓT DO KRAINY DZIECIŃSTWA. ZAJĘCIA BIBLIOTECZNE Z ELEMENTAMI
BIBLIOTERAPII I ARTETERAPII

Od redakcji

Ostatnie lata to nasilenie obecności w komunikacji społecznej mowy nienawiści i hejtu, które niekorzystnie wpływają na kondycję kontaktów międzyludzkich. Każdego można obrazić, zniszczyć, oskarżyć, itp. w formie ustnej bądź pisemnej na portalach internetowych – nie ponosząc za swoje czyny żadnej odpowiedzialności. Tylko pozornie nie dotyczą one bibliotekarzy a wręcz przeciwnie mogą pojawiać się w bibliotece często.

Artykuł Jacka Prądzińskiego pt. „Hejt i mowa nienawiści” wyjaśnia i porządkuje wiedzę na ten temat, wskazując na istotę, mechanizmy i źródła powstawania i możliwości przeciwstawiania się nim. Walka z tymi zjawiskami jest niezmiernie trudna, bowiem wynikają one z kontekstu historycznego i społecznego. Autor kończy swój tekst wskazówkami, jakie podjąć kroki, aby rozpocząć przeciwstawianie się tym negatywnym zjawiskom na rzecz dialogu w społeczeństwie.

Małgorzata Rokicka-Szymańska relacjonuje spotkania Bibliotecznej Ligi Powiatowej w Łapach, które organizowane są od 16 lat przez Książnicę Podlaską, MBP w Łomży, Bibliotekę Publiczną w Suwałkach. Autorka omawia szereg zagadnień istotnych dla placówek powiatowych, zwłaszcza dot. teatru, jego dorobku, realizacji spektakli i uczestnictwa widzów.

Dorota Grabowska porusza temat akcji „Mała książka – wielki człowiek”, czyli bookstartu w wersji polskiej. Nawiązuje do początków tego przedsięwzięcia w 1992 r. w Birmingham w Wielkiej Brytanii, realizacji w innych krajach (Niemcy, Japonia) i w Polsce, wskazując na jego główny cel – rozwijanie czytelnictwa poprzez najwcześniejsze czytanie dzieciom książek, od okresu niemowlęcego, poprzez trzylatki do dziesięciu lat. Kampania jest medialnie nagłośniona i należy spodziewać się dobrego rezonansu społecznego.

Teksty środowiskowe dotyczą działań edukacyjnych bibliotek publicznych w Gryfnie i Klembowie prowadzonych z okazji ferii zimowych. Można podziwiać programy i ich wykonanie, ferie w tych miejscowościach były super, a młodzi uczestnicy zadowoleni. Ciekawy jest opis realizacji projektu „Biblioteka – przestrzeń działań twórczych” w Krośnieńskiej Bibliotece Publicznej pióra Moniki Machowicz. Miał on na celu rozwijanie umiejętności bibliotekarzy w zakresie podejmowania aktywnych form pracy z wykorzystaniem nowych technologii. Wśród ciekawych tematów środowiskowych warto zwrócić uwagę na materiał Sandry Stempniewskiej dotyczący Żywej Biblioteki, czyli inaczej mówiąc Żywych Książek. Pod ich postacią występuje cała gama osób, których czytelnicy chcą sobie poznać i dowiedzieć się więcej o uprawianym zawodzie, o sytuacji, w której dana postać się znalazła.

Chcemy zachęcić naszych czytelników do zapoznania się z felietonem O. Nowickiej, opisującym tym razem ciekawą akcję MBP w Chrzanowie zorganizowania sanatorium... czytelniczego. Wspaniały pomysł, który warto naśladować.

Po „marcowych” wycieczkach do unowocześnionych architektonicznie bibliotek w Olesku i Gdańsku – Wrzeszczu zapraszamy do spokojnej lektury stałych działów.

Redakcja „Poradnika Bibliotekarza”

Wydawnictwo Naukowe
i Edukacyjne Stowarzyszenia
Bibliotekarzy Polskich
00-335 Warszawa,
ul. Konopczyńskiego 5/7,
tel. 22 827-52-96
www.sbp.pl
Marta LACH
Z-ca Dyrektora Biura ZG SBP
ds. wydawnictw
tel. 22 827 08 47, e-mail:
m.lach@sbp.pl
Konto SBP: Credit Agricole
Bank Polska S.A.
46 1940 1076 3122 4176
0000 0000

Poradnik BIBLIOTEKARZA. Miesięcznik Stowarzyszenia Bibliotekarzy Polskich

Ukazuje się od roku 1949

Rada Redakcyjna: Mariola Antczak (przewodnicząca), Krzysztof Dąbkowski, Bogdan Klukowski, Grażyna Lewandowicz-Nosal, Mirosława Majewska, Monika Simonjetz, Michał Zając, Beata Zych.

Redakcja „Poradnika Bibliotekarza” – e-mail: poradnikbibliotekarza@wp.pl; www.poradnikbibliotekarza.pl

Redaktor naczelna: Jadwiga CHRUSCIŃSKA tel. 505-078-945; e-mail: jchruscinska@gmail.com

Sekretarz redakcji: Dorota GRABOWSKA tel. 600-505-662; e-mail: dgrabow@wp.pl

Redaktor techniczny: Elżbieta MATUSIAK tel. (22) 827-52-96; e-mail: e.matusiak@sbp.pl

Świat Książki Dziecięcej: red. Ewa Gruda tel. 606-538-009

Projekt winiety ŚKD: Marianna Oklejak

Skład: Tekanet Tomasz Kasperczyk; e-mail: tomasz.kasperczyk@gmail.com. Grafiki: depositphotos.com, pixabay.com, freepik.com, commons.wikimedia.org

Druk i oprawa: Mazowieckie Centrum Poligrafii, ul. Piłsudskiego 2A, 05-270 Marki

ISSN 0032-4752. Indeks 369594

Redakcja zastrzega sobie prawo do opracowania redakcyjnego i skracania tekstów.

Autorzy zobowiązani są do przekazywania wraz z artykułem danych kontaktowych (adres, telefon, e-mail) oraz podpisywania swoich tekstów.

Przesłane zdjęcia powinny mieć rozdzielczość 300 DPI i być załączone jako osobne pliki.

Warunki prenumeraty na portalu sbp.pl

Numerzy archiwalne czasopisma (do 2016 r.) są dostępne online w Archiwum Cyfrowym SBP pod adresem www.sbp.pl/wydawnictwo/archiwum_cyfrowe.

Wiadomości Wydarzenia

→ Konkursy SBP

- Konkurs na plakat promujący Tydzień Bibliotek 2019 pod hasłem #biblioteka; ogłoszenie zwycięzcy 6.03. br.;
- IX edycja Konkursu Bibliotekarz Roku 2018, czyli promocja zawodu bibliotekarskiego poprzez wybranie wyróżniającego się w realizacji różnych działań pracownika biblioteki. Wyniki konkursu zostaną ogłoszone 26.04. br.

www.sbp.pl

→ Biblioteka na Poziomie w Lublinie nominowana w Plebiscycie Polskie Wnętrze 2018

Biblioteka na Poziomie, czyli filia nr 40 Miejskiej Biblioteki Publicznej im. H. Łopacińskiego w Lublinie została otwarta w czerwcu ubiegłego roku. Aranżacja wnętrza została przygotowana wg projektu Grzegorza Kłody z pracowni architektonicznej GK-Atelier. Placówka charakteryzuje się przestronnością i otwartością. Na czytelników czeka ponad 6 tys. książek i ponad 450 audiobooków oraz liczne wydarzenia kulturalne organizowane przez bibliotekę. W 2019 r. Biblioteka na Poziomie została nominowana w Plebiscycie Polskie Wnętrze 2018 r. w kategorii „Wnętra publiczne”.

www.sbp.pl

→ W Świątkach jest nowa siedziba Gminnej Biblioteki Publicznej

4.02. br. odbyło się uroczyste otwarcie nowo wybudowanej Gminnej Biblioteki Publicznej w Świątkach. W uroczystości wzięli udział przedstawiciele władz województwa, samorządu, instytucji kulturalno-oświatowych oraz mieszkańcy gminy. Po przecięciu wstęgi miało miejsce poświęcenie budynku, następnie goście obejrzeni projekcję „Krótki film o budowaniu” oraz uczestniczyli w części artystycznej, słuchając występu kwartetu obojowego. Uroczystość zakończyło zwiedzanie obiektu oraz poczęstunek.

www.sbp.pl

→ Poznańskie Targi Książki w nowej odsłonie

W dniach 1-3 marca br. odbyła się pierwsza edycja Poznańskich Targów Książki, ich organizatorem były Międzynarodowe Targi Poznańskie. Impreza jest kontynuacją targów „Pegazik”, czyli Poznań-

skich Spotkań Targowych – Książki dla Dzieci i Młodzieży (organizowanych od 2002 r. przez Polskie Towarzystwo Wydawców Książek) i Poznańskich Targów Książki Naukowej i Popularnonaukowej, których 22. edycja odbyła się w ubiegłym roku – po raz pierwszy na terenie MTP – w tym samym czasie i w tym samym pawilonie co targi „Pegazik”. 1 Marca w trakcie PTK miała miejsce prezentacja zapowiedzi książkowych małych wydawnictw dziecięcych: Barbaryba, Dwie Siostry, Format, Literackie, Tako, Wolno – adresowana do księgarzy, bibliotekarzy, nauczycieli, animatorów czytelnictwa i wszystkich miłośników literatury dziecięcej.

Rynek Książki

→ Teatralne spotkania z książką w bibliotece

Spektakl teatralny „Dziadek do Orzechów”, w autorskiej realizacji Aliny Więckiewicz, na podstawie małej książeczki E.T.A. Hoffmana pod tym samym tytułem, połączony z interaktywnymi warsztatami dla rodzin był kontynuowany w lutym i marcu br. na Mazowszu, w bibliotekach i ośrodkach kultury powiatu otwockiego.

Spektaklowi towarzyszyły piękne kostiumy z epoki, które były punktem wyjścia do warsztatów teatralnych. W świat dawnego kostiumu wprowadził widzów kostiumolog Sylwia Majewska. Uczestnicy poznali tajemnice ubioru, m.in. co damy zakładały pod spódnicą, jakie falbany i gorsety nosiły, dlaczego gorset sznurowano na plecach i czy mogły same założyć skomplikowany kostium. Wszystko w pięknej scenografii scenki teatralnej, w towarzystwie teatralnych lalek marionetek.

www.sbp.pl

→ Międzynarodowy Dzień Przytulania Bibliotekarzy

To uroczyste święto w roku 2019 przypada na 1 marca (piątek). W ten dzień dziękujemy bibliotekarzom za ich ofiarną pracę w naszych bibliotekach. Nie tylko pomagają nam w wyborze ciekawej lektury, ale i przytykają oko, gdy nieco spóźnimy się z oddaniem książki. Gratulacje dla bibliotekarzy od redakcji „PB”.

www.sbp.pl

(wybór i oprac. J. Ch.)

WIADOMOŚCI - WYDARZENIA

Hejt i mowa nienawiści

Od źródła do przeciwdziałania

Mowa nienawiści należy obecnie do najczęstszych form nietolerancji i ksenofobii w Europie. Szczególnie niepokojąca jest jej rosnąca obecność w dyskursie politycznym oraz jej upowszechnienie w sferze publicznej, zwłaszcza w internecie i na portalach społecznościowych, gdzie to co nieakceptowane staje się do przyjęcia i zaczyna być „normą”.

Portal, na którym mowa nienawiści jest codziennością, gdzie niemal każdy użytkownik się z nią spotyka, jest pośrednim zagrożeniem dla praw człowieka. Mowa nienawiści to negatywne wypowiedzi o jednostkach albo grupach ludzi opierające się jedynie na tym, że należą do konkretnej kategorii. Stosowana jest do szerzenia nietolerancji i uprzedzeń. Bez względu na jej użycie zawsze w mniejszym lub większym stopniu jest powodem do wyraźnych nadużyć – może być bezpośrednim wezwaniem do przemocy wobec danej grupy lub pośrednio generować narastającą falę nienawiści, której następ-

stwem może być przemoc fizyczna. Problemem mowy nienawiści zajęła się już w 1997 r. Rada Europy. W rezolucji Komitetu Ministrów, Rekomendacji Nr R (97) 20 za mowę nienawiści uznano wszystkie wypowiedzi, które rozpowszechniają, podżegają, promują lub usprawiedliwiają nienawiść rasową, ksenofobię, antysemityzm i wszystkie inne formy nienawiści bazujące na nietolerancji, włączając w to wypowiedzi motywowane szowinizmem, etnocentryzmem, wrogością wobec mniejszości i migrantów. Problem w tym, że mowa nienawiści staje się powszechnym zjawiskiem, które w niektórych krę-

gach jest coraz bardziej akceptowane. Ze względu na społeczną szkodliwość nienawistnych słów oraz niebezpieczeństw związanych z ich eskalacją, ważna jest właściwa reakcja. Odzieranie drugiego człowieka z godności bez względu na to, jaką drogę życiową sobie wyznaczył, jest karygodne i powinno być nie tylko penalizowane, ale społecznie piętnowane.

Do tego dochodzi jeszcze zjawisko powszechnego **hejtingu**, czyli chęci wyładowania agresji i krytyki. Hejter nie skupia się na wyrafinowanej erystyce interakcji z przeciwnikiem, koncentruje się na bezpośrednim ataku. Może być prymitywny, ważny, aby był skuteczny. Należy jednak rozróżnić te dwa pojęcia. Mowa nienawiści ma mniejszy zakres użycia niż hejt. **Mowa nienawiści** nie oznacza wszystkich obraźliwych wypowiedzi, ale te nawiązujące pośrednio lub bezpośrednio do cech, na które nikt z nas nie ma wpływu, np. koloru skóry, preferencji seksualnych, a nie zmiennych aspektów, np. poglądów społecznych lub politycznych. Jest więc pojęciem znacznie węższym od hejtingu. Często stanowi jego element składowy, ale nie może być traktowana jako synonim. Hejt to wypowiedź mająca na celu obrażanie i zniesławianie kogoś, najczęściej anonimowa, ale także i jawna, podpisana imieniem i nazwiskiem. Hejtowanie często wymyka się spod kontroli, do jednego hejtera dołączają się następni pełni agresji i nienawiści. Hejt w sieci nie ma płci, nie ma wieku, pozycji społecznej, ekonomicznej, zawodowej czy preferencji partyjnych. Nienawiść obecna jest w komentarzach dzieci, dorosłych, ludzi prostych i wykształconych.

Mowa nienawiści nie bierze się z próżni – jest wypadkową różnych zjawisk i procesów, wynikających z konkretnego kontekstu historycznego i społecznego. Droga powstawania mowy nienawiści prowadzi poprzez ściśle powiązany ze sobą łańcuch. Ogniwem spajającym jest uprzedzenie zbudowane na skostniałym, przerysowanym schemacie – stereotypie. Etapem życia, w którym człowiek nabywa stereotypowych określeń jest dzieciństwo. Dziecko traktując stereotypizującego dorosłego człowieka jako wzór do naśladowania, zaczyna również stereotypowo postrzegać świat. Uproszczone i często przejawione określe-

nia są zatem nieodzownym elementem egzystencji człowieka. Bywają używane w komunikacji jako skróty poznawcze, które przekazywane z pokolenia na pokolenie ewoluują i w zależności od czasu, ale również i określonej grupy, znacząco uwy-puklają negatywne cechy, które w efekcie stają się bezrefleksyjną częścią zwerbalizowanego komunikatu. Warto podkreślić, że taki przekaz językowy nie tylko jest nośnikiem informacji mającym dydaktyczny charakter, ale przede wszystkim bierze on udział w bardzo istotnym aspekcie rozwoju emocjonalnego młodego człowieka. W przypadku, gdy wszelkie, zbudowane na stereotypie, określenia mają wyłącznie pejoratywne zabarwienie, to wówczas budzą także bardzo negatywne emocje, które mogą prowadzić do reakcji agresywnych – począwszy od słownej agresji, poprzez narastającą nienawiść, do ataku fizycznego włącznie.

Mechanizm powstawania mowy nienawiści jest skomplikowany, co też wpływa na to, że całkowite jego wyeliminowanie jest ogromnie trudne, ponieważ likwidacja stereotypów – ogniwa spajającego łańcuch dyskryminacji mniejszości, „inności”, wymaga długotrwałego procesu. Stereotypy i uprzedzenia powstają wtedy, gdy nasze informacje na temat jakiegoś zjawiska czy grupy ludzi są bardzo skąpe lub żadne. Jedną ze strategii walki z hejtem są właśnie próby skracania

dystansu społecznego z przedstawicielami mniejszości, a droga ta wiedzie przez edukację na każdym etapie życia. Idealnym miejscem na tego typu edukację są biblioteki. Biblioteka – to wielokulturowość i różnorodność. To instytucja, która nie ocenia, nie dyskryminuje, jest wolna od uprzedzeń. Warto podkreślić, że owa biblioteczna tolerancja odbywa się na dwóch płaszczyznach – książek i ich użytkowników. Każda biblioteka publiczna, szkolna czy specjalistyczna jest otwarta na różnorodność z racji pełnionej misji – gromadzenia i udostępniania materiałów ze wszystkich dziedzin wiedzy, dla wszystkich grup użytkowników, ale również ze względu na ewolucję, przejście z hierarchicznego modelu monologu i nadzoru w kierunku ożywionych form komunikacji, dialogu i partycypacji, do pełnienia funkcji trzeciego miejsca włącznie. Biblioteka dziś jest przestrzenią, w której spotykają się ludzie w różnym

Mechanizm powstawania mowy nienawiści jest skomplikowany, co też wpływa na to, że całkowite jego wyeliminowanie jest ogromnie trudne, ponieważ likwidacja stereotypów – ogniwa spajającego łańcuch dyskryminacji mniejszości, „inności”, wymaga długotrwałego procesu

wieku, wywodzący się z różnych środowisk, o różnych zainteresowaniach czy potrzebach. To konglomerat różnorodności i wielokulturowości, nie tylko tej zgromadzonej, opracowanej i udostępnianej, ale przede wszystkim tej reprezentowanej przez współużytkowników – otwartej bibliotecznej przestrzeni. Biblioteka doskonale odzwierciedla społeczeństwo, podtrzymuje oraz upowszechnia różno-

Biblioteka doskonale odzwierciedla społeczeństwo, podtrzymuje oraz upowszechnia różnorodność kulturową, światopoglądową zarówno na płaszczyźnie lokalnej, krajowej, ale również międzynarodowej, pełniąc tym samym fundamentalną rolę w procesie rozwoju dialogu międzykulturowego i społeczeństwa obywatelskiego

rodność kulturową, światopoglądową zarówno na płaszczyźnie lokalnej, krajowej, ale również międzynarodowej, pełniąc tym samym fundamentalną rolę w procesie rozwoju dialogu międzykulturowego i społeczeństwa obywatelskiego. To doskonale odzwierciedlenie połączone z obowiązującymi w bibliotece zadaniami w efekcie stworzyło namiastkę świata idealnego, wolnego od uprzedzeń i dyskryminacji. Zadaniem biblioteki jest udostępnianie materiałów, które ukazują rzeczywistość w całej jej rozciągłości i różnorodności. Rolą księżnicy nie jest

ocena poglądów i opinii, dzięki temu nie tylko realizuje ona postulat wszechstronności zbiorów, ale w naturalny sposób tworzy otwartą przestrzeń, w której uwzględnia się standardy równego traktowania różnorodności. Biblioteka uczy kultury, pokazuje różnorodność świata, kształtuje światopogląd młodych ludzi, ale również może wpłynąć na zmianę tego ukształtowanego na niewłaściwych wzorcach pozbawionych krytycznego myślenia. Czy nie warto wykorzystać tego do działań na rzecz upowszechniania dialogu prowadzącego do zrozumienia różnorodności, któ-

ra w bibliotece nikogo nie dziwi, a w społeczeństwie dzieli? Od czego możemy zacząć?

- Spotkanie z przedstawicielami innych kultur, narodowości, religii wpisuje się w strategię walki z mową nienawiści i hejtu, takie spotkania nie tylko skracają dystans, ale przede wszystkim eliminują stereotypy, które są źródłem niepokojących zjawisk.
- Zorganizowanie „Żywej Biblioteki” – działa tak, jak zwykła biblioteka, czytelnik może przyjść, wybrać interesującą go książkę z katalogu, a następnie ją wypożyczyć. Różnica polega na tym, że w tej bibliotece książkami są prawdziwi ludzie, autentyczni reprezentanci mniejszości i grup społecznych, które nie są w społeczeństwie akceptowane, a na co dzień spotykają się z wykluczeniem i uprzedzeniami ze względu na religię, pochodzenie, narodowość, tożsamość płciową, orientację seksualną, styl życia, wygląd, zawód, status społeczny. Czytelnik, wypożyczając taką „Żywą Książkę”, wchodzi z nią w dialog, taka interakcja pozwala każdej ze stron na konfrontację swoich wyobrażeń na temat danej grupy z rzeczywistością; mogą nie tylko przekonać się osobiście, jak jest naprawdę, ale również dowiedzieć się czegoś nowego, co może wpłynąć na zmianę postrzegania i nastawienia.
- Przeprowadzenie lekcji według scenariuszy zamieszczonych w podręczniku *Zakładki – podręcznik o przeciwdziałaniu mowie nienawiści w sieci poprzez edukację o prawach człowieka* – publikacji wydanej przez Radę Europy i przetłumaczonej na język polski. Zawiera on 21 scenariuszy dla nauczycieli i edukatorów do pracy z młodzieżą w wieku 13-18 lat z możliwością dostosowania dla starszych grup wiekowych. Scenariusze obejmują przeciwdziałanie mowie nienawiści skierowanej wobec m.in. mniejszości narodowych, etnicznych, religijnych, LGBTQ, kobiet, osób z niepełnosprawnościami. Podręcznik jest bezpłatny i dostępny w formie elektronicznej (<https://rm.coe.int/16806f9ae7>).

Przeciwdziałanie i walka z mową nienawiści jest bardzo ważna. Zjawisko nienawistnych słów, niczym nieusprawiedliwionego hejtu, jest coraz bardziej powszechne, jak również krzywdzi coraz więcej niewinnych ludzi.

Jacek Prądziński
Biblioteka Miejska w Bytowie

Spotkania

BIBLIOTECZNEJ LIGI POWIATOWEJ

w Łapach

Fot. w artykule z archiwum biblioteki

O partnerstwie w ramach Bibliotecznej Ligi Powiatowej (powstałej w 2002 r. współpracy realizowanej między trzema księżniczkami powiatowymi województwa podlaskiego) pisałam już kilkakrotnie w czasopiśmie zawodowym m.in. w: „Bibliotekarzu Podlaskim” (2008 nr 17), „Głosie Bibliotek Województwa Podlaskiego” (2009 nr 2/3), „Poradniku Bibliotekarza” (2011 nr 3). Wspólne projekty w ramach Ligi współrealizowane są cyklicznie przez: Księżniczkę Podlaską im. Łukasza Górnickiego (Bibliotekę Publiczną Powiatu Białostockiego), Miejską Bibliotekę Publiczną w Łomży oraz Bibliotekę Publiczną im. M. Konopnickiej w Suwałkach przy wsparciu Stowarzyszenia Bibliotekarzy Polskich Oddziału Białostockiego.

Te współdziałania prowadzone są na płaszczyźnie wzajemnej komunikacji zawodowej i prywatnej poprzez różnorodne szkolenia mające na celu podniesienie poziomu kompetencji fachowej uczestników spotkań. Zjazdy biblioteczne były i są motywacją do wykorzystania zdobytej wiedzy w działaniach zawodowych, przyczyniają się do „pomnożenia” kompetencji bibliotekarzy, inspirują do tworzenia czegoś wspólnie. Spotkania organizowane są od 16 lat, corocznie w połowie maja w ramach Tygodnia Bibliotek. Pierwsze wspólne

seminarium zorganizowano w bibliotece w Łapach i po wielu latach ponownie spotkaliśmy się w grodzie nad Narwią. Uczestnicy, którzy byli kolejny raz w placówce mieli okazję dostrzec zmiany (nie tylko wizualne) jakie zaszły w bibliotece (ma ona w planach modernizację swego lokalu, w oparciu o pozyskane środki zewnętrzne). Ci z kolei, którzy gościli w placówce po raz pierwszy, mieli możliwość zapoznać się z jej bogatą działalnością.

Na spotkania trzech powiatów zapraszano: bibliotekarzy, koalicjantów, przedstawicieli władz sa-

PROBLEMY - DOSWADCZENIA - OPINIE

morządowych, reprezentantów zaprzyjaźnionych bibliotek. W trakcie imprez zawodowych zawsze akcentowano Dzień Bibliotekarza i z tej to okazji organizatorzy szkolenia i samorządowcy danych terenów składali życzenia pracownikom bibliotek, nie zapominając o finaliście Konkursu na Bibliotekarza Roku Województwa Podlaskiego danego roku (pomysłodawcą konkursu jest Stowarzyszenie Bibliotekarzy Polskich Zarząd Główny). Od lat obserwujemy zmiany zachodzące w naszej branży – widzimy jak ewaluuje większość bibliotek. Niektóre przeobrażenia (według odczuć autorki artykułu) zaskakują, inspirują, inne z kolei są irytujące. Ale dość istotną kwestią jest integracja zawodowa, wymiana doświadczeń, która jest kluczowym elementem pomnożenia wiedzy fachowej.

Na przestrzeni ostatnich trzech lat bibliotekarze zaprzyjaźnionych bibliotek mieli sposobność spotykać się (naprzemiennie, zgodnie z ustalenia-

pozyskiwanie użytkowników w bibliotekach publicznych XXI wieku”. W spotkaniu uczestniczyło 76 osób;

- ❑ **powiecie łomżyńskim w Miejskiej Bibliotece Publicznej w Łomży** (2017 r.). Zrealizowano tam szkolenie literacko-technologiczne, obejmujące 3 bloki tematyczne: „Biblioteka a interaktywne technologie”, „Bolesław Leśmian. Polskość i metafizyka”, „Traktat o poezji – światło, język”. W spotkaniu uczestniczyło 55 osób;
- ❑ **powiecie białostockim w Bibliotece Publicznej Miasta i Gminy Łapy** (2018 r.). Ligę Powiatową przeprowadzono pod hasłem „Biblioteka w teatrze, teatr w bibliotece”, realizowano zagadnienia: „Wspólne procesy twórcze i edukacyjne teatru i biblioteki”, „Papier i śnieg – słów kilka o wielkim teatrze w małym pokoju”, „Przygoda z teatrem w GBP w Juchnowcu Kościelnym. Doświadczenia i praktyka” oraz „Stereo-

mi), wysłuchiwać wykładów na zaplanowane tematy, a przy okazji dostrzegać piękno naszych podlaskich terenów.

Zaplanowane przedsięwzięcia realizowano w:

- ❑ **powiecie suwalskim w Bibliotece Publicznej im. Marii Konopnickiej w Suwałkach** (2016 r.), gdzie debatowano o „Książce cyfrowej i nowych technologiach w budowie kompetencji czytelnich wśród dzieci i młodzieży”, dodatkowo uzyskano informacje odnośnie podsumowania sondażu „Powiatowe inspiracje biblioteczne” oraz uczestniczono w spotkaniu autorskim z Arturem Urbanowiczem (autorem powieści *Gałęziste*), ponadto wysłuchano wykładu „Jak złowić czytelnika w sieci? Efektywne

typ bibliotekarza, czyli jak poprawić wizerunek wykorzystując techniki teatralne”. Frekwencja wyniosła 56 osób.

Ostatnie spotkanie w ramach realizowanego cyklu zorganizowano 16 maja 2018 r. pod znakiem Melpomeny. Teatr na dobre zagościł w niektórych bibliotekach wpisując się we współczesne jej funkcje. Sztuka teatralna wydaje się instrumentem najbardziej uniwersalnym i wszechstronnym, skierowanym do jej odbiorców bez względu na wiek. Realizowane zabawy z tekstem w „skarbnicach wiedzy” oparte są na literaturze zgromadzonej w ich zbiorach i stanowią dodatkowy atut funkcjonowania teatru przy bibliotece. Organizatorzy przedsięwzięcia w programie szkolenia uwzględ-

nili prezentację doświadczeń praktycznych uzupełnionych sugestiami prelegentów, czyli podjęto próbę odpowiedzi na pytania: jak zacząć przygodę z teatrem i jak ją realizować?, jak można bawić się tekstem zachęcając innych do wspólnych zabaw? Wprowadzono uczestników w świat teatralnych działań skierowanych do społeczności lokalnej. Dzięki zaprezentowanym podpowiedziom, opartych na realizowanych projektach w poszczególnych bibliotekach, zachęcono bibliotekarzy do aktywności w tym kierunku. Na początku spotkania zebranych przywitali organizatorzy, przedstawiciele: Biblioteki Publicznej Miasta i Gminy Łapy, Urzędu Gminy w Łapach, Książnicy Podlaskiej oraz współorganizatorów – Starostwa Powiatu Białostockiego, Miejskiej Biblioteki Publicznej w Łomży oraz Biblioteki Publicznej w Suwałkach, przy okazji krótko poinformowano o wieloletniej współpracy w ramach Bibliotecznej Ligi Powiatowej. Następnie, zgodnie z długoletnią tradycją, gospodarz spotkania Barbara Bajda – dyrektor Biblioteki Publicznej Miasta i Gminy Łapy zaprezentowała „Obszary przemian w bibliotekach gminy Łapy”, elementem uzupełniającym jej wystąpienie była prezentacja multimedialna obrazująca przedsięwzięcia realizowane na przestrzeni trzech lat przez prężny zespół bibliotekarzy, który obok podstawowych zadań merytorycznych podejmuje zróżnicowane działania edukacyjno-oświatowo-kulturalne na rzecz środowiska lokalnego, nie zapominając o podnoszeniu kwalifikacji zawodowych. Środowisko zawodowe zdaje sobie sprawę, że podjęte przez nich inicjatywy są bogactwem działań realizowanych na przestrzeni wielu lat i zapewne będą kontynuowane w przyszłości, ukierunkowane na odbiorców bibliotecznych. Bibliotekarze są świadomi faktu, że przetrwanie bibliotek zależy też od ich czujności i wrażliwości społecznej. **Magnesem przyciągającym czytelnika do biblioteki i budującym zaufanie, jest i będzie operatywność i rzetelność kadry.** Kompetencje zespołu przekładają się na budowanie pozytywnych relacji z użytkownikiem oraz dobrą ocenę biblioteki nie tylko w gminie, ale również w powiecie i województwie. Przedstawicielka Biblioteki Publicznej Powiatu Białostockiego Książnicy Podlaskiej – Małgorzata Rokicka-Szymańska (współorganizatorka przedsięwzięcia), zasygnalizowała zbieżne procesy twórcze i edukacyjne łączące dwie instytucje tj. bibliotekę i teatr. Zadając odbiorcom na wstępie pytanie „Czy możliwy jest związek teatru i biblioteki?”, uzyskała odpowiedź twierdzą-

cą. Dodatkowo swe wystąpienie uzupełniła cytatem z literatury fachowej: „teatr amatorski na dobre gościł w niektórych bibliotekach, wpisując się we współczesne jej funkcje. Kultura teatralna stała się częścią działalności edukacyjnej i kulturalnej biblioteki”. Jednocześnie prelegentka w trakcie wypowiedzi nawiązała do ubiegłorocznego hasła Tygodnia Bibliotek, czyli „(Do)wolność czytania”. Przedstawiła wspólne elementy twórcze i edukacyjne – teatru i bibliotek:

- teatr i biblioteka to miejsca dla każdego, gdzie można się rozwijać i bawić (pod warunkiem, że przestrzegane są obowiązujące zasady, reguły), nie dokonujemy wyboru odbiorców naszych usług;
- to miejsca aktywizacji środowiska, integracji, wzajemnej tolerancji odbiorców sztuki, kultury i wiedzy oraz uczenia nawyków i zachowań w miejscu publicznym;
- to miejsca popularyzujące książki, teksty literackie;
- to miejsca, gdzie sztuka wydaje się instrumentem najbardziej uniwersalnym i wszechstronnym, które łączy ludzi i pokolenia;
- to miejsca uczące pokory wobec materii słów, wobec sztuki w teatrze oraz kultury w bibliotece, a także wobec własnych niedoskonałości;
- to miejsca, gdzie można obcować z żywym słowem np. stworzenie teatru amatorskiego w bibliotece;
- to miejsca wzajemnego szacunku do siebie i odbiorców;
- biblioteka i teatr – to lustro, w którym podglądamy się wzajemnie (bibliotekarz – czytelników, czytelnicy – bibliotekarzy, aktor – widzów, widz – aktorów), spostrzegamy swe sukcesy i porażki;
- to miejsca wzajemnej pomocy, gdzie każdy realizuje swoje pasje (starsi wspierają młodszych, młodszy pomagają starszym);

❑ to przede wszystkim miejsca świetnej zabawy, gdzie aktorami jesteśmy my, to doskonała okazja, by dowiedzieć się czegoś o sobie i pozyskać informacje o ludziach, z którymi współpracujemy (włączamy wyobraźnię i intuicję, wyrażamy siebie w działalności artystycznej, między słowami i czynami);

❑ teatr jest sprzymierzeńcem biblioteki jako atrakcyjne narzędzie pomocne w rozbudzeniu czytelnicznych potrzeb, uczy tolerancji i akceptacji, uwrażliwia na potrzeby i oczekiwania innych.

Zachęcając do działań teatralnych stwierdziła: „promujcie, bawcie się tekstami, bo przecież dobrze myśli się literaturą, a zabawy parateatralne dobrze jest podejmować w bibliotekach”. Swoje wystąpienie zakończyła wierszem Edwarda Stachury, „(...) życie to jest teatr, mówisz ciągle, opowiadasz. Maski coraz inne, coraz mylne się zakłada. Wszystko to zabawa, wszystko to jest jedna gra. Przy otwartych i zamkniętych drzwiach”.

Następnym punktem spotkania było wystąpienie dwójga bibliotekarzy – Jakuba Dobrzyńskiego oraz Urszuli Kowalczyk, reprezentantów GBP w Juchnowcu Kościelnym. Prelegenci od wielu lat realizują w Zespole Bibliotecznym pod kierunkiem Bożeny Cyłko – dyrektora biblioteki, „Melpomenę – Przegląd Teatrów Dziecięcych i Młodzieżowych” znany w województwie podlaskim jako Wojewódzkie Forum Teatrów Dziecięcych i Młodzieżowych połączony z Powiatowym Konkursie Recytatorskim im. Sylwii Chorąży oraz Konkursie dla Przedszkolaków „O złotą różdżkę dobrej wróżki”. To przedsięwzięcie od 25 lat realizowane jest przez instytucje kultury w Juchnowcu Kościelnym i cieszy się dużą popularnością wśród młodych artystów sztuki aktorskiej. Na początku to wydarzenie prowadził Dom Kultury jako Forum Powiatowe, następnie Gminna Biblioteka Publiczna kontynuowała ten temat w randze wojewódzkiej, pozy-

skując zwiększone grono partnerów i sympatyków w działaniu. Prelegenci wspierali się prezentacją multimedialną, przedstawili rys historyczny oraz nakreślili cele tego wieloletniego przedsięwzięcia, które ukierunkowane jest na:

- ❑ edukację teatralną i literacką;
- ❑ konfrontację repertuarową i wiekową grup występujących w „Melpomenie”;
- ❑ współpracę z wieloma instytucjami;
- ❑ konsultację i wymianę doświadczeń osób biorących udział w tym wydarzeniu;
- ❑ upowszechnianie inicjatyw kulturalnych i artystycznych;
- ❑ wykorzystanie tekstów literackich zgromadzonych w bibliotekach;
- ❑ wyrażanie emocji i poglądów poprzez sztukę.

Bibliotekarze z biblioteki w Juchnowcu przekazali uczestnikom konferencji cenne wskazówki i podzielili się doświadczeniami praktycznymi zdobytymi podczas cyklicznie organizowanych „Melpomen”, a także prowadząc teatr w bibliotece. Jakub Dobrzyński zachęcał wszystkich do „(...) zabawy w teatr, która się opłaca, a przede wszystkim

do realizowania idei biblioteki otwartej dla wszystkich". Zwrócił uwagę na integrację społeczności lokalnej z biblioteką poprzez bogactwo propozycji. Młodzi artyści, biorący udział w Forum „dają z siebie sto procent, a emocje, towarzyszące wchodzeniu w role i występowaniu na scenie udzielają się publiczności oraz jurorom” – tak komentowała Aleksandra Sękowska, korespondentka prasowa omawianego wydarzenia w raporcie medialnym. Kolejna przedstawicielka biblioteki z Juchnowca – Urszula Kowalczyk, starała się przekonać skutecznie uczestników, „że w każdym z nas drzemie jakiś talent i powinniśmy go rozwijać”, pomimo przeciwności losu. Nawiązała do swojej pasji teatralnej. Pani Urszula posiada predyspozycje aktorskie, pomimo dysfunkcji słuchowej, o czym mogliśmy się przekonać podczas jej wystąpienia. Przedstawiła refleksje związane z zainteresowaniami artystycznymi, które rozwija skutecznie od 2012 r. Współpracuje aktywnie ze Stowarzyszeniem Pomocy Niesłyszącym „MIG”, które prowadzi zespół teatralny. Brała udział w kilku spektaklach inspirowanych wydarzeniami z historii Polski. Zespół osób niesłyszących w różnym wieku spotyka się cyklicznie realizując swe zainteresowania, dąży do przełamania bariery językowej. Wypowiedź drugiej prelegentki z zespołu juchnowieckiego wzbudziła duże zainteresowanie i aplauz odbiorców. Bibliotekarze urzeczeni osobowością prezydentki, w kulisach, przekazywali jej gratulacje za pracowitość, energię i asertywność.

W dalszej części spotkania, wystąpienie pt. „Papier i śnieg – słów kilka o wielkim teatrze w małym pokoju” poprowadził Paweł Chomczyk (aktor, wykładowca akademicki, realizator wielu projektów teatralnych). Poprzez różnorodne formy ży-

wego słowa i gestu, wyzwolił potencjał wyobraźni odbiorców, stworzył „bogate preludium artystyczne” połączone ze sztuką improwizacji gry aktorskiej wzbogaconej o niezwykle sugestywną mimikę twarzy. Swoje wystąpienie uatrakcyjnił małym rekwizytem (ale jakże znaczącym) – reklamówką. Ożywiony przedmiot zrodził pomysł sceniczny, który symbolizował kotkę o imieniu Helka, mającą lepsze lub gorsze chwile, o czym przekonałiśmy się wpatrując w przedstawiony eksponat. Artysta stwierdził, że „sztuką teatralną jest tworzenie czegoś z niczego, bez ograniczeń. Ważne są środki wyrazu materialne i niematerialne, które są ożywiane przez aktorów podczas gry scenicznej”. Dodał, że „(...) bardzo ważnymi elementami współgrającymi ze sobą jest światło i dźwięk, wzmacniające zaprezentowane wydarzenie”. Wykorzystane materiały jako środki wyrazu, wpisane były w zaplanowaną akcję, która przedmiotowo ożywiła przedstawione wydarzenie. Prelegent wielokrotnie podkreślał, że teatr można realizować w małym gabarytowo pokoju. Wystarczy tylko chcieć i korzystać z podpowiedzi osób posiadających wiedzę w tym obszarze. Materiały, które wykorzystujemy przy realizacji tematu teatralnego nie muszą wymagać dużych nakładów, liczy się pomysł i pragnienie realizacji. Wykładowca odniósł się do zjawiska teatru amatorskiego pejoratywnego, tworzonego z potrzeby serca. Często ma to charakter pionierski. Podkreślił wielokrotnie, „że teatr może być sprzymierzeńcem biblioteki jako atrakcyjne narzędzie pomocne w rozbudzeniu czytelniczych potrzeb”.

Kolejnym punktem spotkania były krótkie warsztaty zatytułowane „Stereotyp bibliotekarza, czyli jak poprawić wizerunek wykorzystując techniki teatralne” zrealizowane przez Urszulę Chomik-Kraszewską (nauczyciela XI LO i aktorkę). Bibliotekarzy zaproszono do aktywnego uczestnictwa w inscenizowanych scenkach, przedstawiających sytuacje z jakimi niejednokrotnie muszą sobie radzić pracownicy bibliotek. Prelegentka kreowała poprawny wizerunek publiczny, nakreśliła odbiorcom szkolenia nawyki i zachowania, które pozwalają na pokorę wobec materii słów i wobec własnych niedoskonałości. Podkreśliła, że „ćwicząc możemy wyeliminować swe niedoskonałości”. Musimy zwracać uwagę „na wysyłane do innych informacje-komunikaty, które często wpisują się w nasze zachowanie, nie tracąc kontaktu wzrokowego”. Pani Urszula zaprezentowała kilka sygnałów niewerbalnych i werbalnych, które miały na celu

uzmysłowić odbiorcom „kim są i za kogo chcieli być odbierani”. Zaakcentowała kilkakrotnie, „że mowa ciała, gesty i mimika twarzy to nawyki sugestywne, które można wypracować i w umiejętny sposób wykorzystać w pracy z czytelnikiem”. Nabyte i przećwiczone techniki teatralne wykorzystujemy w życiu codziennym. Podkreśliła, że ważne jest, by odkryć swój potencjał i nauczyć się w pełni go wykorzystywać, by kształtować własny wizerunek. Duże znaczenie odgrywają również emocje (które można wyeliminować, wykorzystując zdobytą wiedzę, szczególnie przy naszym zaniepokojeniu i podenerwowaniu). Również ważne znaczenie ma impostacja – odpowiednie ustawienie głosu w mowie. Po zapoznaniu się z technikami prawidłowego posługiwania się głosem, możemy je wykorzystać w sposób profesjonalny w kontakcie z użytkownikiem biblioteki. W kilku scenkach rodzajowych ukazała komizm sytuacyjny, którego często nie kontrolujemy, wynikający z rozbieżności między słowami a czynami. Przekonała uczestników, że nie tylko słowa odgrywają ważną rolę, ale również wygląd zewnętrzny (dreskod), który jest niezwykle istotny podczas realizacji naszych życiowych misji i doświadczeń. Zaprezentowała kilka przykładów odnoszących się do danego tematu, pobudzając wyobraźnię uczestników wykorzystując również ich kreatywność.

Dopełnieniem całości był występ Zespołu Teatralnego „Kaprys Gim” z Łap w przedstawieniu pt. „O czym nie jest ten spektakl, czyli bajki zabawne” (wg ballad Igora Sikiryckiego), który był efektem pracy twórczej młodzieży pod kierunkiem reżysera Adama Karasiewicza. Młodzi aktorzy ukazali swoje

talenty i pasje. Spektakl został nagrodzony gorącymi brawami oraz serdecznymi podziękowaniami.

Na zakończenie wykonano zbiorowe zdjęcie osób uczestniczących w zajęciach. Wydarzenie organizatorzy promowali na niekomercyjnych stronach internetowych oraz w czasopismach lokalnych, nie pominięto również tzw. marketingu szeptanego.

Czy warto kontynuować spotkania w ramach Bibliotecznej Ligi Powiatowej?

Na to pytanie każdy odpowie według własnych odczuć. Autorka artykułu oraz partnerzy Bibliotecznej Ligi są przekonani, że warto te działania kontynuować, wzajemnie wspierając się przy realizacji zamierzeń. Współpraca ta wzmacnia potencjał biblioteki w środowiskach, w których działają. Oczywiście przygotowanie każdego przedsięwzięcia wymagało wielogodzinnego nakładu pracy, począwszy od zaplanowania, przedyskutowania, nakreślenia celów, pozyskania środków finansowych (w tym również ewaluacja, która stanowi punkt wyjścia do kolejnych działań) oraz partnerów wspierających, a następnie realizację podjętych zadań. Obserwując reakcje uczestników, którzy wzięli udział w poszczególnych spotkaniach Bibliotecznej Ligi Powiatowej, uważam, że warto podejmować kolejne wyzwania, zdobywać nowe doświadczenia, wiedzę, sprawdzać się w działaniu. Pochlebne oceny po spotkaniach, pozostają na długo w pamięci i rekompensują stres. Właśnie dla takich chwil warto się spełniać zawodowo. Realizacja działań nie byłaby możliwa, gdyby nie zaangażowanie poszczególnych bibliotek i bibliotekarzy oraz wielu wspaniałych ludzi o otwartym sercu. Za każde wsparcie dziękujemy. To jest sukces całego zespołu ludzi, którzy tworzą ciepłą koleżeńską atmosferę. Otrzymane miłe, promienne słowa w formie podziękowania od niektórych uczestników oraz koalicjantów pozostaną na długo w pamięci organizatorów i współorganizatorów, którzy odczuwają satysfakcję i zadowolenie z dobrze wykonanego zadania. Pełni pozytywnej energii zadeklarowaliśmy chęć udziału w kolejnych spotkaniach. Różnorodność inicjatyw tematycznych podejmowanych przez bibliotekarzy w ramach Bibliotecznej Ligi Powiatowej i nie tylko, jest istotnym elementem w bogatej działalności prowadzonej przez biblioteki.

Małgorzata Rokicka-Szymańska
Książnica Podlaska w Białymstoku

MAŁA KSIĄŻKA WIELKI CZŁOWIEK

Bookstart po polsku

Początków akcji Bookstart należy szukać w Anglii. W 1992 r. w Birmingham zapoczątkowano rozdawanie darmowych książek dla nowo narodzonych dzieci (objęto działaniem 300 dzieci). Obecnie program jest realizowany w ponad 20 krajach.

jego rozwój intelektualny i emocjonalny. W Niemczech podkreśla się, że wspólne czytanie i oglądanie wspomaga rozwój oraz biegłość językową, co przekłada się na sukcesy edukacyjne. W Anglii zwraca się uwagę na dzieci imigrantów i na to, że w ich przypadku akcja ma wspierać naukę języka, w którym dziecko będzie się kształcić, ale również kultywować znajomość języka ojczystego (oferowane są książki w ponad 20 językach). W koreańskim programie nacisk kładzie się na gwarantowanie równych szans edukacyjnych i promuje nowy wzór opieki rodzicielskiej. Akcja przewiduje rozdawanie książek, a właściwie „pakietów”, na który składa się książka dla dziecka i instrukcja dla rodziców o roli czytania ze wskazówkami jak to robić najbardziej efektywnie. W niektórych krajach projekt ten skierowany jest tylko do dzieci nowo narodzonych, w innych – to tylko początek i jest on kontynuowany w kolejnych latach życia dziecka. W Anglii opiekunom proponowanych jest kilka kolejnych „pakietów” (od noworodków aż po zestawy dla dzieci dziesięcioletnich, a także dla dzieci z dysfunkcjami np. niewidomych czy niesłyszących). Pakiety tworzą książki specjalnie przygotowane i opublikowane z myślą o akcji, albo za-

Główny cel jest zawsze ten sam – wspieranie rodziców w ich pracy z dziećmi na rzecz czytelnictwa, ale już realizacja jest nieco inna, każda organizacja, która wdraża projekt w danym kraju decyduje co jest w danych warunkach najlepsze, uwzględnia jego specyfikę. Najczęściej wdrażany jest przez organizacje pozarządowe, władze centralne lub lokalne. W Anglii za projektem stoi fundacja Booktrust, w Niemczech fundacja Stiftung Lesen, w przypadku Japonii i Korei władze lokalne. Głównym założeniem realizowanych projektów jest przekonanie o znaczeniu pierwszych kontaktów (jak najwcześniejszych) dziecka z książką, co przekłada się na

PROBLEMY - DOSWIADCZENIA - OPINIE

kupione na rzecz programu, czasami trafiającymi jako dary do organizatorów programu. W Anglii zestaw dla najmłodszych (do 1 roku życia) składa się z dwóch książek dla dziecka, poradnika dla rodziców z listą dalszych lektur, talonu na książki o wartości 1 funta, wszystko zapakowane w trwałą torbę. W Japonii „pakiet” tworzy książka dla niemowląt, broszura dla rodziców, formularz zapisu do lokalnej biblioteki publicznej i inne materiały informacyjne np. lista polecanych przez bibliotekę książek, broszura dotycząca pielęgnacji dzieci itp. Wszystko zapakowane jest w bawełnianą torbę z logo projektu. Akcje są także różnie finansowane, czasami z budżetów państwowych, najczęściej są współfinansowane przez kilka różnego typu organizacji, zdarza się, że opierają się wyłącznie na środkach sponsorów spoza rynku książki, a nawet ze środków prywatnych. Projekty realizowane są na poziomie lokalnym, jak i ogólnokrajowym. Najczęściej „pakiety” wręczane są w szpitalach położniczych (otrzymują je mamy opuszczające szpital), albo trzeba je zamówić (rodzice otrzymują jedynie informację o możliwości bezpłatnego otrzymania „pakietu”). Książki odebrać można w szpitalu, albo dostarcza je pielęgniarka środowiskowa podczas okresowej wizyty, a czasami włączane są do akcji biblioteki publicznej.

„Na Dobry Początek”. Inicjatorem i głównym realizatorem była biblioteka. Fundacja ABC XXI Cała Polska Czyta Dzieciom przeprowadziła ogólnopolską kampanię „Pierwsza Książka Mojego Dziecka”. Akcja ta uzupełnia realizowany przez Fundację projekt „Cała Polska czyta dzieciom”, który propaguje głośne czytanie dzieciom mające służyć rozwojowi emocjonalnemu dzieci, budowaniu więzi emocjonalnych z rodzicami. W rozdawanej książce dużo odnajdziemy wierszyków biblioterapeutycznych, także w materiałach instruktażowych dla rodziców (stanowiących część książki) odnajdziemy taką przewodnią myśl.

Natomiast w grudniu 2017 r. Instytut Książki rozpoczął realizację kampanii społecznej „Mała książka – wielki człowiek”, dofinansowanej przez Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego w ramach Narodowego Programu Rozwoju Czytelnictwa. W trakcie akcji pilotażowej rozdano 100 tys. wyprawek czytelniczych nowo narodzonym dzieciom, a właściwie ich mamom, w 360 szpitalach w całej Polsce, w tych które wyraziły zgodę oraz chęć na nieodpłatną dystrybucję na swoich oddziałach. Do połowy 2019 r. zaplanowano rozdanie kolejnych 360 tys. „pakietów”. Od września 2018 r. rozpoczęto kolejny etap kampanii skierowany do trzylatków. Do akcji włączono biblioteki i każdy trzylatek, który przyjdzie do biblioteki biorącej

Polska również dołączyła do krajów, w których rodzice mogą liczyć na darmowe książki dla swoich nowonarodzonych dzieci. W 2010 r. w Bibliotece Wojewódzkiej we Wrocławiu zrealizowano akcję

udział w projekcie, otrzyma wyprawkę czytelniczą. Zakłada się, że do kampanii włączy się prawie 3 tys. bibliotek, które rozdadzą 100 tys. wyprawek. Obecnie na liście znajdują się już 782 biblioteki.

Na wyprawkę składa się książka *Pierwsze wiersze dla...*, w której znalazły się utwory m.in. Jana Brzechwy, Juliana Tuwima, Wandy Chotomskiej, Joanny Papuzińskiej ilustrowane przez Ewę Kozyrę-Pawlak i Pawła Pawlaka oraz broszura dla rodziców *Książką połączeni, czyli o roli czytania w życiu dziecka*. Książka dla opiekunów zawiera szereg informacji dotyczących czytania najmłodszym dzieciom. Grzegorz Leszczyński w tekście *Radość czytania* podkreśla, że książki dla dzieci nie mogą być nudne. Michalina Gajewska krótko omawia rolę czytania w poszczególnych etapach rozwoju dziecka – *Kontakt z książką a potrzeby i kompetencje małych dzieci (0-3 lata)*, *dzieci w wieku przedszkolnym (3-6 lat)* i *w wieku szkolnym (6-10 lat)*. Dołączono również teksty rymowanek, wycieczek i krótkich piosenek. Intrygujący jest tekst *10 powodów, dla których warto chodzić do biblioteki*. Monika Kiczorowska zwraca uwagę na: dostępność dla wszystkich; bezpłatne karty biblioteczne, dzięki którym można nie tylko wypożyczać książki, filmy, czasopisma, gry i inne materiały biblioteczne, ale również na ich podstawie skorzystać ze zniżek do instytucji kultury; komfortowe warunki; na to, że: bibliotekarze wiedzą o książkach (prawie) wszystko; biblioteki są ośrodkami kulturalnymi; są tam nie tylko książki; umożliwiają dostęp do internetu; można znaleźć w nich informacje o swojej miejscowości; korzystanie z biblioteki wyrobi w dziecku poczucie odpowiedzialności i na to, że chodzenie do biblioteki po prostu się opłaca. Kolejny tekst w broszurze *Tropem dobrych książek* zwraca uwagę na sześć śladów, po których można dotrzeć do dobrej książki dla dziecka (wydawnicstwo; piszący o książce eksperci; eksperci nie piszący a opowiadający; rodzice, którzy na własnych dzie-

ciach przetestowali nowości wydawnicze; nagrody; rekomendacje). Jak przystało na poradnik znalazł się tam również wykaz rekomendowanych książek.

Dzieci trzyletnie w wyprawce otrzymują ponadto Kartę Małego Czytelnika. Za każdą wizytę w bibliotece i wypożyczenie książki będą mogły otrzymać naklejkę, a po zebraniu dziesięciu – dyplom.

Na stronie internetowej projektu – <http://wielki-czlowiek.pl/> znajdziemy dużo więcej informacji i materiałów o samej akcji, jak i o roli czytania. Umieszczono tam np. „Bazę wiedzy”, gdzie m.in. można odszukać: pomysły na zabawę z książką, jak zrobić zakładkę do książki, Ranking: top 10 ekranizacji literatury dziecięcej, informacje o czytaniu wrażeń i wiele innych. Warto zwrócić również uwagę na to, że można obejrzeć na YouTube trzy odcinki krótkich filmików „Jak czytać dziecku? Poznaj aktorskie triki”, zawierające bardzo praktyczne informacje. Na bieżąco zamieszczane są również informacje o wydarzeniach towarzyszącym akcji. Można także pobrać materiały promocyjne.

Kampania społeczna „Mała książka - wielki człowiek” wpisuje się w akcję Bookstart i korzysta z doświadczeń innych krajów. Towarzyszy jej promocja w telewizji, radiu, internecie, plakaty pojawiają się także w przestrzeni miejskiej. Liczę na to, że niedługo nie będzie trzeba nikogo przekonywać do tego, że „czytelnictwo” zaczyna się na długo przed dniem, w którym dziecko zacznie samodzielnie składać litery i że to rodzice, dziadkowie, opiekunowie mają w tym ważną rolę do spełnienia.

Dorota Grabowska
Wydział Dziennikarstwa, Informacji
i Bibliologii UW

PROBLEMY - DOSWADCZENIA - OPINIE

Władysław Bartoszewski – Warszawie

RELACJE

Biblioteka Publiczna m.st. Warszawy jest skarbnicą cennych zbiorów zgromadzonych m.in. dzięki znakomitym ofiarodawcom. Należał do takich Władysław Bartoszewski (1922-2015), któremu poświęcono XXVIII Sesję Varsavianistyczną zorganizowaną 5.10.2018 r.

Obrazy zatytułowano słowami z jego dedykacji umieszczonej na jednej z książek: „Z przywiązaniem do mego rodzinnego miasta Władysław Bartoszewski – Warszawie”. Autor *Dni walczącej stolicy* był osobą nadzwyczaj aktywną w wielu dziedzinach: historyk, publicysta, dziennikarz, działacz społeczny, polityk, wreszcie dyplomata. Nie do przecenienia jest też jego wkład jako dokumentalisty i kronikarza wydarzeń lat wojny i okupacji 1939-1945 na terenie Warszawy.

Podczas Sesji przedstawiono w zarysie zaledwie cząstkę jego bogatego dorobku pisarskiego dotyczącego tylko okresu wojny oraz wybrane pola działalności społecznej i oświatowej z elementami biografii. Gości przybyłych na Sesję powitał gospodarz Książnicy dyr. Michał Strąk; odczytano też list od marszałka woj. mazowieckiego Adama Struzika. Obrady prowadził Marek Zając, autor m.in. najnowszej książki o pisarzu *Pędzę jak dziki tapir. Bartoszewski w 93 odsłonach*. Wprowadzenie „Uczniowskie wędrówki Władysława Bartoszewskiego” wygłosił Michał Komar, autor wywiadów z historykiem. W obszernej gawędzie

przedstawił warszawskie miejsca związane z młodym Bartoszewskim w formie wędrówki po stolicy. Szlak ten wiódł od domu narodzin przy ul. Biełańskiej i zabaw w Ogrodzie Saskim do dalszych rejonów Śródmieścia, gdzie spotykał się z kolegami, odwiedzał księgarnie i antykwiariaty. Władysław spędzał lata szkolne w Gimnazjum im. św. Stanisława Kostki na ul. Traugutta oraz w Liceum Humanistycznym Towarzystwa Wychowawczo-Oświatowego „Przyszłość” na Żoliborzu, gdzie wiosną 1939 r. zdał maturę. Wybuch wojny zastał rodzinę Bartoszewskich na dalekiej Ochocie przy ul. Opaczewskiej. Podczas cywilnej obrony stolicy we wrześniu 1939 r. Władysław był w drużynie sanitarnej transportującej rannych do szpitali. Niebawem zaczął się dla byłego maturzysty nowy etap – życie pod okupacją. Marek Zając w prelekcji „Konspiracyjne i powstańcze publikacje Władysława Bartoszewskiego” przybliżył jego działalność jako uczestnika, świadka i dokumentalisty wydarzeń z okresu okupacji. 18-letni Władysław po zatrzymaniu w masowej obławie na Żoliborzu 19 IX 1940 r. został z grupą pojmanych mężczyzn przewieziony do Auschwitz. Zwolniono go z obozu 8 IV 1941 r. dzięki staraniom Polskiego Czerwonego Krzyża, którego był pracownikiem. Jego drastyczne wspomnienia z Auschwitz zostały spisane przez Hannę Czaki z Biura Informacji i Propa-

gandy Komendy Głównej Związku Walki Zbrojnej i powielone w 1942 r. w broszurze *Oświęcim – pamiętnik więźnia*. Zapoczątkowały one dokumentowanie niemieckich zbrodni, których Bartoszewski będzie odtąd docieklwym i skrupulatnym rejestratorem. Podczas okupacji Władysław studiował polonistykę na tajnym Uniwersytecie Warszawskim i włączył się aktywnie w konspirację. Dzięki kontaktom z Zofią Kossak-Szczucką zaangażował się w prace katolickiego Frontu Odrodzenia Polski (FOP), Rady Pomocy Żydom oraz Patronatu Opieki nad Więźniami. Prelegent przytoczył wypowiedzi Bartoszewskiego z pism FOP „Prawdy” i „Prawdy Młodych”, w których autor m.in. dawał wskazówki postępowania w okupacyjnych realiach. Podczas Powstania Warszawskiego Władysław jako żołnierz Armii Krajowej (ps. „Teofil”) pełnił służbę w radiostacji „Anna” i redagował „Wiadomości z Miasta i Wiadomości Radiowe” informujące o walkach i zarządzeniach władz powstańczych. Po powstaniu przedostał się do okupowanego jeszcze Krakowa, gdzie do stycznia 1945 r. był sekretarzem konspiracyjnego organu AK „Biuletynu Informacyjnego”.

Syn pisarza Władysław Teofil Bartoszewski omawiając „Warszawskie judaica w twórczości Władysława Bartoszewskiego” ukazał na podstawie przekazów Ojca m.in. atmosferę przedwojennej stolicy zamieszkiwanej przez liczną społeczność żydowską. Do tej opowieści dołączył też własne, już powojenne, wspomnienie o Marku Edelmanie. Bartoszewski-senior wychowywał się w bliskości żydowskiej diaspory i od dziecka miał z nią żywe relacje. Z tego kręgu pochodziło wielu jego znajomych, kolegów i przyjaciół; ludzi różnych stanów i profesji. Naturalną reakcją Bartoszewskiego podczas okupacji był udział w konspiracyjnej akcji wspierania Żydów prowadzonej przez wspomnianą Radę Pomocy Żydom „Żegota” przy Delegaturze Rządu na Kraj. Rada organizowała m.in. pomoc dla getta, zaopatrywała ukrywających się w fałszywe dokumenty i środki do życia. Bartoszewski zbierał w celach dokumentacyjnych dla Podziemia i Rządu Emigracyjnego wszelkie informacje o warunkach życia w getcie, heroicznym powstaniu i postępującej zagładzie Żydów. Płodem jego mozolnej pracy były wydane po wojnie liczne artykuły, książki i zbiór dokumentów źródłowych. Wspomnienia o działaniach Rady zawarł m.in. w publikacji *O Żegocie. Relacja poufna sprzed pół wieku*, o powstaniu w getcie m.in. w zbiorze

tekstów *I była dzielnica żydowska w Warszawie*. Prelegent wspomniał też o publikacjach dotyczących stosunków polsko-żydowskich przywołując opracowanie *Ten jest z Ojczyzny mojej. Polacy z pomocą Żydom 1939-1945* oraz ostatnią książkę-wywiad *Polacy, Żydzi, okupacja. Fakty, postawy, refleksje* wydaną w 2016 r. Warto dodać, że Instytut Jad Vashem w Jerozolimie w 1963 r. nadał „Żegocie” odznaczenie „Sprawiedliwy wśród Narodów Świata”, a w 1966 r. uhonorował nim osobiście Władysława Bartoszewskiego.

Kolejny referent Andrzej Krzysztof Kunert wygłosił odczyt „Władysław Bartoszewski – kronikarz warszawskiego pierścienia śmierci”. Tak nazwano okalające stolicę miejscowości doświadczono zbrodniami akcjami niemieckiego najeźdźcy. Bartoszewski wytrwale gromadził informacje o eksterminacji ludności w Warszawie i okolicach. Wnikliwie badał podziemną prasę, docierał do świadków, a po wojnie uczestniczył w prowadzonych przez Polski Czerwony Krzyż ekshumacjach przy identyfikacji ofiar. Rezultatem tych działań było opublikowanie po wojnie opracowań szczegółowo opisujących hitlerowski terror i podających spisy straconych osób. Pierwszym artykułem było wydane w 1946 r. studium *Egzekucje publiczne w Warszawie w latach 1943 do 1944* zamieszczono

Władysław Bartoszewski podczas pobytu w obozie koncentracyjnym, fot. . CC0, WIKIPEDIA

ne w „Biuletynie Badania Zbrodni Niemieckich w Polsce”. Inne opracowanie stanowiła wydana w 1959 r. publikacja *Palmiry 1940-1941* upamiętniająca zagładę około 1700 osób na obrzeżach Puszczy Kampinoskiej. Prelegent omówił też okoliczności powstawania i wydania dopiero w 1967 r.

RELACJA

fundamentalnej pracy *Warszawski pierścień śmierci 1939-1944*, która w miarę przyrostu wiedzy zwiększała swoją objętość. Pomimo istnienia obecnie w Instytucie Pamięci Narodowej komputerowej bazy strat osobowych (3,5 mln rekordów) stanowi ona przykład niezwykle precyzyjnej i wciąż użytecznej dokumentacji.

Andrzej Friszke w swym wystąpieniu „Między legalnością a szarą strefą 1976-1982” zarysował działalność Bartoszewskiego w okresie od formowania się ruchu opozycyjnego do wprowadzenia stanu wojennego. Bartoszewski jako historyk i publicysta dzielił się swą bogatą wiedzą na temat okupacji i powojnia wykorzystując różne możliwości. Drogą legalną były seminaria z historii najnowszej na Katolickim Uniwersytecie Lubelskim prowadzone przez niego od 1973 r., publicystyka w „Tygodniku Powszechnym” i „Więzi”, czy sekretarstwo Polskiego PEN Clubowi. Udział w tzw. Seminariach Oświęcimskich z trudem dopuszczanych przez władze, bo poruszających przeszłość, ale i przyszłe stosunki z Niemcami, był według referenta początkiem rozpoczęcia dialogu polsko-niemieckiego. Bartoszewski – opozycjonista popierał akcje protestacyjne wobec władzy np. w 1976 r. podpisał list sprzeciwiający się wpisaniu do Konstytucji PRL zapisu o sojuszu z ZSRR. Udzielał poparcia ruchowi „Solidarność”, wspierał niezależne inicjatywy naukowe i oświatowe. W ramach Towarzystwa Kursów Naukowych prowadził w lokalach prywatnych lub kościelnych wykłady o Polsce Podziemnej, o „Żegocie”, o represjach okresu stalinowskiego. Utrzymywał kontakty z Polskim Porozumieniem Niepodległościowym rozpowszechniającym teksty historyczne i polityczne w drugim obiegu i sam w nim publikował. Współpracował konspiracyjnie z ośrodkami emigracyjnymi, w tym z Radiem Wolna Europa, któremu przekazywał informacje o wydarzeniach w kraju. W rezultacie tych działań był inwigilowany przez Służbę Bezpieczeństwa, utracił podczas rewizji część naukowego księgozbioru, okresowo był obejmowany zakazem druku, odmawiano mu wydawania paszportu, a po wprowadzeniu stanu wojennego został w grudniu 1981 r. internowany. Prelegent podkreślił fakt, że mimo tych szykan Bartoszewski był niezłomny, a jego wiedza i poziom publikacji czyniły go autorytetem nawet w oczach przeciwników.

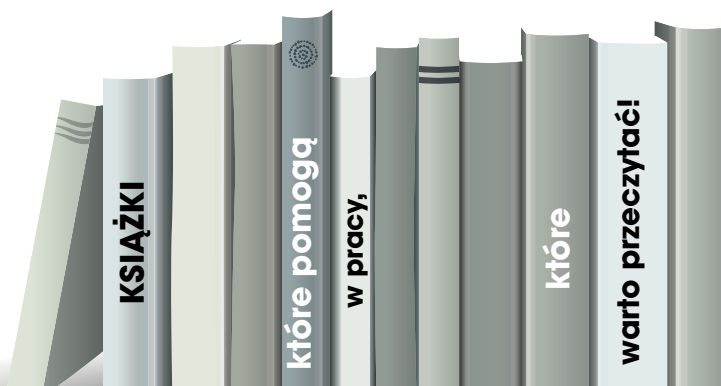
Na zakończenie Sesji Joanna Jaszek-Bielecka i Grażyna Małgorzata Lewandowska w komu-

nikacie „Darczyńca i przyjaciel Biblioteki” omówiły kontakty pisarza z Książnicą. Bartoszewski od lat przekazywał jej cenne zbiory, w tym warsawiana, w których placówka się specjalizuje. Ofiarował zbiór prasy konspiracyjnej i powstańczej (kilkaset egzemplarzy), swoje liczne prace i różnorodne materiały archiwalne jak: listy, fotografie, zapiski. Biblioteka urządziła pokazy tych darów, które były sukcesywnie opracowywane i są już częściowo zdigitalizowane w Mazowieckiej Bibliotece Cyfrowej. W 2007 r. pisarz otrzymał nagrodę im. Kierbedziów „Za wielką hojność i niezawodną przyjaźń okazywaną Bibliotece”. Natomiast w 2012 r. odebrał dyplom członka honorowego Towarzystwa Bibliofilów Polskich w Warszawie. Zasiadał też w Komitecie Honorowym dla uczczenia 100-lecia Biblioteki oraz w Komitecie do spraw jej rozbudowy. Obecnie jedna z czytelni nosi jego imię. Bartoszewski – książkolub, jak sam się określał, był w latach 1969-1973 prezesem Oddziału Warszawskiego Towarzystwa Przyjaciół Książki. Warto dodać, że po zwolnieniu z więzienia w 1955 r. był czasowo redaktorem wydawnictw bibliotekarskich. Wiąż z tą grupą zawodową przypomniano cytując jego wypowiedź w „Poradniku Bibliotekarza” (2015 nr 6): „Stowarzyszenie Bibliotekarzy Polskich było dla mnie środowiskiem, gdzie mogłem się jakoś wykaazać, potwierdzić się, zrobić coś pożytecznego”.

Sesji towarzyszyła tradycyjna wystawa (5.X-9.XI 2018 r.), na której wyeksponowano w gablotach wybrane dary, głównie warsawiana konspiracyjne i powstańcze oraz publikacje pisarza z recenzjami. Pokazano też materiały archiwalne z czasów prezesury Bartoszewskiego w Towarzystwie Przyjaciół Książki, a także korespondencję do zaprzyjaźnionej z nim wicedyrektor Książnicy – Janiny Cygańskiej. Na planszach widniały powiększone fotografie z wydarzeń bibliotecznych z udziałem pisarza. W katalogu dokumentującym wystawę zamieszczono wstęp Grażyny Małgorzaty Lewandowskiej oraz tekst wystąpienia samego Bartoszewskiego z 2012 r. pt. „Ze wspomnień starego bibliofila”. Przytoczył w nim słowa Juliusza Wiktor Gomułki o wojennym bibliofilstwie dokumentacyjnym młodego Władysława. Starannie wydany ilustrowany katalog zredagował Roman Nowoszewski, a opracowała graficznie Ewa Jakubowska-Gordon.

Martyna Figiel

- **Ewolucja nowych przestrzeni bibliotecznych. Od założeń do praktyki.** Red. Scholastyka Baran i Katarzyna Bikowska. Olsztyn: Biblioteka Uniwersytecka UWM w Olsztynie, 2018, 400 s., ISBN 978-83-932576-1-4.

W dniach 14-15 września 2017 r. odbyła się w Olsztynie Ogólnopolska Konferencja Naukowa „Ewolucja nowych przestrzeni bibliotecznych. Od założeń do praktyki”. Dyskutowano na niej o zmianach związanych z dostosowywaniem się bibliotek do nowych warunków lokalowych i funkcji. Materiały zawarte w publikacji są tego pokłosiem, podzielono je na trzy części: *Przestrzeń biblioteczna i jej wpływ na użytkowników – rozważania teoretyczne*, *Rozwiązania przestrzenne w wybranych bibliotekach* (m.in. Bibliotece Uniwersytetu Kazimierza Wielkiego w Bydgoszczy, Bibliotece Uniwersyteckiej Uniwersytetu Warmińsko-Mazurskiego w Olsztynie, Bibliotece Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu, Bibliotece Europejskiego Centrum Solidarności w Gdańsku i innych), *Problemy przestrzeni w ocenie jej użytkowników*. Zmiany zachodzące w budownictwie bibliotecznym to m.in. wolny dostęp do zbiorów, wprowadzanie ciekawych rozwiązań w zakresie m.in. usług bibliotecznych, przestrzeni bibliotecznej, struktur organizacyjnych, zasobów cyfrowych, technologii informacyjnych, monitorowania potrzeb użytkowników. Publikacja dostarcza wielu informacji i inspiracji, które mogą ułatwić modernizację i lepsze wykorzystanie przestrzeni bibliotek.

- **Andrzej Buck, Monika Simonjetz, Dawid Kotlarek: Nowe przestrzenie i nowe technologie – dlaczego warto modernizować biblioteki (na przykładzie województwa lubuskiego).** Warszawa: Wydaw. SBP, 2018, 135 s., (Propozycje i Materiały; 98), ISBN 978-83-65741-19-6.

Kolejna publikacja dotycząca przestrzeni bibliotek, tym razem publicznych w województwie lubuskim. W rozdziale pierwszym *Biblioteki publiczne w perspektywie nowych przestrzeni bibliotek lubuskich* podkreślono, że dzisiejsze biblioteki w Polsce organizowane są jako multimedialne centra wiedzy, kultury i informacji. Przestrzenie ich generują nowe funkcje dla bibliotek, zadania dla bibliotekarzy oraz satysfakcję czytelników. Rozdział drugi to *Prezentacja zmodernizowanych bibliotek województwa lubuskiego*. Pozwala odwiedzić: Bibliotekę Publiczną Miasta i Gminy w Cybince, Filię w Gościeszowicach Gminnej Biblioteki Publicznej w Niegosławicach, Mediatekę „Światowid” Biblioteki Publicznej w Kargowej, Miejską Bibliotekę Publiczną w Kostrzynie nad Odrą, Bibliotekę Publiczną Miasta i Gminy w Międzyrzeczu, Miejską Bibliotekę Publiczną w Nowej Soli, Bibliotekę Publiczną Miasta i Gminy w Słubicach, w Sulęciniu, Gminną Bibliotekę Publiczną w Szcząncu, Bibliotekę Publiczną Miasta i Gminy we Wschowej, Gminną Bibliotekę Publiczną w Zwierzynie, Górę Mediów i Szklaną Pułapkę oraz Bibliotekę Pana Kleksa. Inspirujący spacer podpowiadający wiele ciekawych rozwiązań w przestrzeni bibliotek.

W trzecim rozdziale *Nowe przestrzenie – nowe możliwości! Czy warto inwestować w biblioteki?* zauważono, że warto modernizować biblioteki, ale nowoczesne przestrzenie to nie wszystko – trzeba wypełnić je „treścią”, a inwestowanie w ludzi zawsze przynosi korzyści.

Dorota Grabowska

KSIAŻKI

BIBLIO FERIADA

2019

BIBLIOTEKA - ŚRODOWISKO

Jak co roku w czasie ferii zimowych dzieci mogły uczestniczyć w zajęciach specjalnie dla nich zorganizowanych przez Oddział dla Dzieci i Młodzieży Biblioteki Publicznej w Gryfinie. Codziennie przez kilka godzin staraliśmy się zagospodarować w ciekawy i nieszablony sposób czas wolny ponad 20 dzieci w wieku od 8 do 12 lat.

Uczestnicy ferii w bibliotece brali czynny udział w rozmaitych: konkursach, quizach, warsztatach, spotkaniach z ciekawymi ludźmi, grach, zabawach, karaoke, kalamburach czy kole fortuny. Pierwsze-

Miłosz – pasjonat origami pokazywał rówieśnikom jak łatwo zrobić z papieru żabkę i samolot. W ramach spotkań z ciekawymi ludźmi Gryfina – gościem tegorocznej BIBLIOFERIADY był Henryk

Fot. w artykule Mariusz Kiełtyka

go dnia ferii po krótkim poznanii się, pogadance o bezpiecznych ferii odbyły się zajęcia biblioterapeutyczne „Mam odwagę kogoś poznać!” mające na celu integrację wszystkich uczestników. Dzień Talentów odbył się we wtorek, kiedy to była okazja, aby zaprezentować swoje umiejętności i pasje. Było stanie na głowie i rękach, mostek, „gwiazda”, pompki, sztuczki magiczne i szachy.

Tabaka – pasjonat i kolekcjoner. Tym razem mogliśmy podziwiać jego unikatową kolekcję znaczków pocztowych (ptaki i kwiaty) oraz aparatów fotograficznych. Pan Henryk wszystkim dzieciom podarował własnoręcznie wykonane znaki zodiaku. Nie zabrakło techniki i konstruowania, a to za sprawą warsztatów robotyki i programowania. Robotyka jest coraz bardziej popularna w naszym kraju. Tak-

że w Gryfinie Kamila i Artur Olek z TwójRobot.pl rozslawili i spopularyzowali w szkołach tę dziedzinę wiedzy. Interaktywne warsztaty z LEGO robotyki dla dzieci stawiają na praktykę i kreatywność, co pozwala na zbudowanie niepowtarzalnego robota. Łączą naukę z zabawą, oferując atrakcyjny system zajęć opartych na tworzeniu niezwykłych konstrukcji z popularnych klocków LEGO. Podczas dwóch dni BIBLIOFERIADY jej uczestnicy brali udział w bezpłatnych warsztatach z robotyki pod kierunkiem Kamili Olek. Dzieci budowały LEGOkonia do turnieju rycerskiego i programowały strategię, jak w zawodach pokonać przeciwnika, aby jego koń się przewrócił. Była to świetna zabawa połączona z kreatywną nauką. Storytelling to opowiadanie historii w sam raz w bibliotece. Pięć grup układało własne historie o urwanym guziku, opowieści inspirowane kartami dialogowymi KLANZA, czy połączone tytułami książek dziecięcych i młodzieżowych. Jak wiadomo pies to najlepszy przyjaciel człowieka, choć człowiek może być dla niego oprawcą. W tej sprawie nasi uczestnicy spotkali się z Jolą Witowską – miłośniczką wszystkich zwierząt. Pani Jola poprzez warsztaty edukacyjne – „Odpowiedzialny Opiekun Zwierząt” rozmawiała z dziećmi jak dbać, pielęgnować i traktować psy, ale także jak nie bać się reagować i nie być obojętnym na naganne zachowania właścicieli, którzy lekceważą swoje obowiązki i pozostawiają psie odchody. Oka-

zało się, że dzieci dużo wiedzą o czworonogach i są za nie odpowiedzialne. Orientują się czego potrzebuje ich pupil, by być szczęśliwym. 31 stycznia to Międzynarodowy Dzień Przytulania. Z tej okazji dzieci przyniosły swoje ukochane przytulanki, wśród których był boa dusiciel i niebieska poduszka. Wysłuchały książki Przemysława Wechterowicza – *Proszę mnie przytulić*, o tacie niedźwiedziu i jego synku, którzy wędrując po lesie przytulają napotkane zwierzęta. Nie zabrakło warsztatów arteterapeutycznych, podczas których dzieci malowały na starych winylach kolorowe mandale, słuchając z winyla „Baśni o złotym ptaku” wg braci Grimm oraz tworzyły z papieru książkę na kolanach, czyli lapbook. Jest on czymś w rodzaju teczki tematycznej, w której możemy umieścić wiadomości na wybrany temat. Taka teczka pełni raczej funkcję interaktywnej przestrzeni na rysunki, opowiadania, wykresy, słówka, terminy czy też zdjęcia. To wszystko umieszczone jest w kieszonkach, książeczkach o przeróżnych kształtach i na karteczkach. Ostatniego dnia, zamykającego pierwszy tydzień BIBLIOFERIADY – gościliśmy w bibliotece Piotra Kowalczyka – geografa, fotografa, pilota wycieczek, a przede wszystkim podróżnika. Pan Piotr przedstawił relację z wyprawy do Sudanu, Etiopii, Kenii inspirowanej powieścią *W pustyni i w puszczy* Henryka Sienkiewicza. Z kolei podczas drugiego spo-

tkania dzieci zapoznały się z krajobrazem i kulturą Madagaskaru, zobaczyły na zdjęciach florę i faunę charakterystyczną dla tego terenu. Nikt nie miał problemu z rozpoznaniem najstynniejszego chyba zwierzęcia wyspy – lemura katta, czyli bajkowego Króla Juliana. Natomiast zdjęcie węża boa stało się pretekstem do dyskusji na temat innych drapieżników. Obie prelekcje były bogato ilustrowane slajdami z wypraw pana Piotra.

nia – Storytelling, uczestnicy w grupach przy pomocy kostek z obrazkami – story cubes mieli za zadanie stworzyć krótką historię, co stanowiło sprawdzian ich kreatywności. Interesująca okazała się wizyta weterynarza – Macieja Racinowskiego, który w ramach prelekcji pt. „Zwierzaki domowe – nasi pupile” odpowiedział na wiele nurtujących pytań dotyczących pielęgnacji i zdrowia naszych milusińskich. Czwartek był dniem komiksowym, który rozpoczął

Drugi tydzień BIBLIOFERIADY rozpoczęliśmy spotkaniem z Urszulą Czapiewską z Nadleśnictwa Gryfino, która wygłosiła prelekcję pt. „D jak drewno, Z natury doskonałe i z lasu”. Kolejnym punktem programu były warsztaty, w których uczestnicy mieli okazję wykazać się zarówno swoją wiedzą na temat przyrody, jak i sprawnością fizyczną. Na zakończenie pierwszego dnia, Damian Knop – kolekcjoner akcesoriów z czasów II wojny światowej, zaprezentował m.in. dokumenty, gazety oraz odrestaurowany pistolet. Wtorkowe zajęcia zaczęliśmy warsztatami – „Lapbook – zróbmy sobie książkę na kolanach”. Dzieci wykonały z papieru miniaturę książki oraz kopertę. Następnie odbyły się warsztaty dziennikarskie, podzielone na dwie części. Część teoretyczna miała postać prelekcji pod hasłem „Prasa dziecięca i młodzieżowa w Polsce”. Po jej wysłuchaniu, uczestnicy w ramach części praktycznej sporządzili relację z zajęć w bibliotece i zapoznali się z czasopismami dla dzieci dostępnymi w Czytelnii dla Dzieci i Młodzieży. Z kolei na warsztatach z kreatywnego pisa-

się od prezentacji pt. „Ich dwoje to moje – warsztat z komiksem *Woje Mirmila* z serii „Kajko i Kokosz”. Później uczestnicy stworzyli swoje własne komiksy.

Ostatni dzień tegorocznej BIBLIOFERIADY był próbą połączenia tradycyjnych i nowoczesnych form spędzania wolnego czasu. Zaczęliśmy od warsztatów czytelniczych wokół książki *Tsatsiki i Mamuśka* Moni Nilsson. Po zapoznaniu się z wybranymi fragmentami, uczestnicy wymienili się między sobą wrażeniami z lektury. Kolejnym punktem tego dnia było spotkanie z Michałem Owczyńskim – prowadzącym kanał „Mike TV” w serwisie YouTube. Zaproszony gość zaprezentował sprzęt potrzebny do nagrywania i obróbki filmów oraz udzielił rad początkującym twórcom.

Na zakończenie BIBLIOFERIADY wszyscy uczestnicy otrzymali atrakcyjne upominki ufundowane przez wydawnictwa dla dzieci i młodzieży.

Mariusz Kiełtyka
Biblioteka Publiczna w Gryfinie

FERIE, FERIE I PO FERIACH...

Gminna Biblioteka Publiczna w Klembowie po raz drugi postanowiła zorganizować warsztaty plastyczne z elementami historii sztuki pn. „Poznaj bliżej Mona Lisę (oraz inne arcydzieła i ich twórców)”, adresowane do dzieci w wieku od 7 lat. Zajęcia odbyły się w ramach ferii w bibliotece.

➤ Fot. w artykule z archiwum biblioteki

Zimowa przerwa to świetny czas na zorganizowanie w bibliotece wydarzeń, dzięki którym uda nam się przyciągnąć dzieci (i ich rodziców), którzy jeszcze w niej nie byli albo przychodzą sporadycznie. Wystarczy jedynie dobry pomysł i promocja, aby do nich dotrzeć. Ważne żeby pamiętać, że ferie dla dzieci to czas wolny od nauki. Nie obciążamy zanedo dziecięcych głów, „przemycamy” wartościowe treści za pomocą zabawy.

Działania artystyczne zostały zrealizowane po raz pierwszy w lutym ubiegłego roku. Tematami przewodnimi była twórczość: Leonarda da Vinci, Picassa, Arcimbolda, van Gogha, Matisse’a i Malewicza. Naśladowano też sztukę etniczną. Podczas zajęć dotyczących dzieł da Vinci wykorzystano bardzo rozjaśnione, czarno-białe kserokopie obrazu formatu A3 na sztywnych kartkach papieru i zaproponowano dzieciom wykonanie współczesnej wersji portretu Giocondy. Za pomocą techniki kolażu, ale już bez podkładu w postaci kserokopii reprodukcji obrazu, dzieci tworzyły portrety naśladowując Picassa (z naklejaniem gotowych form oczu, uszu i nosów) oraz Arcimbolda, do których wykorzystano gazetki z dyskontów ze zdjęciami ryb, owoców, warzyw i innych produktów. Na ostatnich zajęciach dotyczących dzieł Matisse’a i Malewicza korzystano również z innych technik, dzięki którym powstało kilkanaście kopii „Gwiaździstej nocy” van Gogha oraz obrazy naśladowujące sztukę etniczną metodą kropkową. W przypadku zabawy inspirowanej obrazami van Gogha wykorzystano, jako narzędzie, paluszki uczestników, a naśladu-

BIBLIOTEKA - ŚRODOWISKO

jąc malarstwo Aborygenów – patyczki higieniczne. Zabawa była świetna, a efekty prac tak zaskakujące, że postanowiono powtórzyć warsztaty i w tym roku, przedstawiając uczestnikom kolejnych znakomitych artystów. Scenariusze warsztatów za każdym razem były tworzone w oparciu o własne pomysły, podobnie jak wybór malarzy i dzieł. De-

cydowała o tym dyrektor placówki, która jest pomysłodawczynią zajęć i miłośniczką sztuki, choć zajmuje się nią jedynie amatorsko. Postawiono na artystów i dzieła ważne, rozpoznawalne, które każde dziecko znać powinno i których kopiowanie da znakomite efekty, spodobają się uczestnikom zajęć oraz zapewnią im dużo dobrej zabawy. Dlatego też do biblioteki ponownie zaproszono miejscową nauczycielkę sztuki, która ma doświadczenie w prowadzeniu podobnych zajęć z dziećmi. Najważniejsze, aby nie narzucać dzieciom wizji powstających dzieł ani wykonywać za nie prac. Trzeba je zachęcać do kreatywnego działania i eksperymentów artystycznych.

Kolor, forma, kompozycja

W tym roku zajęcia przebiegały według tego samego, sprawdzonego harmonogramu. Zaproszono na nie 20 dzieci w wieku od 7 lat. Na początku każdego spotkania uczestnicy dowiadywali się najważniejszych informacji na temat danego malarza, epoki, w której żył, stylu i technik, którymi się posługiwał oraz najważniejszych dzieł. Posłużyły do tego albumy z reprodukcjami i slajdy, wykonane przez prowadzącą. Oczywiście ilość informacji i język dostosowany był do wieku uczestników zajęć. Tym razem postawiono na malarstwo współczesne. Bohaterami zajęć zostali: Wassily Kandinsky i jego „Studium koloru”, Piet Mondrian i „Kompozycja z żółtym, niebieskim i czerwonym”, Yaeli Kusama, wielka miłośniczka kropki i Victor Vasarely, przedstawiciel sztuki optycznej. Dzieci bawiły się kolorem i formą, inspirując się stylem prezentowanych artystów oraz wykonując własną kompozycję, ponieważ nauka o mistrzu i posługiwanie się jego techniką to jedno. Dobrze jest jednak bawić się twórczością malarza i realizować własne pomysły w oparciu o nią. Tak jak w przypadku pierścieni Kandinsky'ego, gdzie po namalowaniu kilkunastu prac, każda z nich została pocięta i zestawiona z fragmentami prac innych uczestników. Dzięki dekonstrukcji powstała zupełnie nowa, autorska kompozycja. Prace Kandynskiego i pozostałych artystów (z wyjątkiem Fridy Kahlo) tworzone były blokowo, tj. praca indywidualna tworzyła fragment większej całości. To nie tylko wspaniała lekcja kompozycji czy doboru kolorów, ale również test na współpracę, koleżeństwo i trudną sztukę kompromisu. Praca finalna musiała bowiem składać się z obrazów i kolaży wszystkich uczestników, którzy

byli w różnym wieku i posiadali różne umiejętności. Podobnie jak w ubiegłym roku zajęcia poświęcone klasykom urozmaicono sztuką etniczną, tym razem uzupełnieniem malarstwa abstrakcyjnego były zajęcia poświęcone Fridzie Kahlo, a gościem specjalnym – Justyna Styszyńska, ilustratorka, graficzka i autorka m.in. serii „Idol”, w tym książki poświęconej Fridzie Kahlo. Podczas spotkania dzieci dowiedziały się m.in. kim była i z jakiego kraju pochodziła Frida Kahlo, dlaczego malarstwa uczyła się leżąc w łóżku; razem z autorką próbowały interpretować mało zrozumiałe elementy znajdujące się na jej obrazach. Po części teoretycznej nadszedł czas na tworzenie własnych dzieł. Tego dnia współpraca przebiegała w duetach. Uczestnicy w parach odrysowywali wzajemnie swoje twarze z pomocą pleksiglasu i flamastrów. Następnie powstałe portrety kopiowali na kartkach i dokończali je w tradycyjny sposób, korzystając z pasteli olejnych.

tekst, aby przyciągnąć do niej dzieci, które nie są jej stałymi bywalcami. Wszystkim zajęciom organizowanym w bibliotece towarzyszą książki. Tym razem były to albumy przedstawiające wizerunki omawianych artystów, noty biograficzne, reprodukcje dzieł sztuki. Biorąc pod uwagę ograniczoną liczbę godzin lekcyjnych w szkole z przedmiotu sztuka,

To nie tylko warsztaty plastyczne

Warsztaty zaproponowane przez Gminną Bibliotekę Publiczną w Klembowie mają na celu przede wszystkim zapewnienie dzieciom, które z różnych powodów zostają w domach w czasie ferii, ciekawych i wartościowych zajęć, stanowiących alternatywę do „nicnierobienia”. Dbamy o to, aby odbywały się w atmosferze dobrej zabawy oraz szacunku i przyjaźni. To również znakomity pre-

takie warsztaty mogą przyczynić się do kształtowania umiejętności plastycznych dzieci, ich wrażliwości estetycznej oraz odkrywania w nich talentów i pasji. Kto wie, być może zajęcia realizowane w bibliotece staną się początkiem do tworzenia przez dzieci własnych prac...

Agnieszka Nowicka
Gminna Biblioteka Publiczna w Klembowie

BIBLIOTEKA - ŚRODOWISKO

Zainspiruj się!

– szkolenia dla bibliotekarzy w ramach projektu Krośnieńskiej Biblioteki Publicznej „Biblioteka – przestrzeń działań twórczych”

BIBLIOTEKA - ŚRODOWISKO

Fot. w artykule z archiwum biblioteki

Rozwijanie umiejętności bibliotekarzy w zakresie podejmowania aktywnych form pracy z wykorzystaniem nowych technologii i innowacyjnych metod pracy – to nadrzędny cel cyklu szkoleń, które odbyły się w Krośnieńskiej Bibliotece Publicznej od czerwca do listopada 2018 r. w ramach projektu pn. „Biblioteka – przestrzeń działań twórczych”.

Projekt Krośnieńska Biblioteka Publiczna realizowała przy dofinansowaniu ze środków Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego, pochodzących z Funduszu Promocji Kultury w ramach Programu „Partnerstwo dla Książki”, a jego uczestnikami byli głównie bibliotekarze z KBP oraz dziesięciu bibliotek samorządowych w powiecie krosnieńskim, dla których krosnieńska biblioteka pełni funkcje biblioteki powiatowej. Głównym założeniem poszczególnych szkoleń było zachowanie ich praktycznego wymiaru, czyli zdobycie przez uczestników umiejętności możliwych do wykorzystania w codziennej pracy biblioteki oraz inspirowanie bibliotekarzy do realizacji no-

wych pomysłów z użytkownikami w różnym wieku i o różnych potrzebach.

„**Internetowe narzędzia i ich efektywne wykorzystanie w instytucji kultury**” – pod taką nazwą odbyły się pierwsze warsztaty prowadzone przez Dorotę Woźnicę i Agatę Warywodę – autorki bloga Present Simple. Bibliotekarze poznali praktyczne wykorzystanie programów do tworzenia materiałów graficznych i filmowych jak Canva, Pablo, Magisto czy Biteable, a przede wszystkim mogli sami zrealizować swoje pomysły z wykorzystaniem tych programów. Niezwykle przydatne w codziennej pracy biblioteki, jak podkreślali uczestniczący w warsztatach, były również zapre-

zentowane źródła informacji, a inspirujące do pracy z seniorami (m.in. narzędzia ułatwiające podróżowanie, do tworzenia drzew genealogicznych czy bazy scenariuszy dedykowane właśnie tym użytkownikom internetu).

Kolejne szkolenie prowadziła Zofia Piątkowska-Wolska pokazując twórcze możliwości **teatryku kamishibai w pracy z najmłodszymi użytkownikami biblioteki**. Przedstawiła wiele argumentów na to, że teatr kamishibai to doskonała metoda twórczej pracy z dziećmi i młodzieżą (ciekawa forma zaprezentowania książki i alternatywa do standardowego czytania najmłodszym, kreatywna zabawa zamieniająca zajęcia w inspirujące działania, ucząca współpracy w grupie i integrująca, to skuteczne narzędzie komunikacji).

Praktyczny efekt tych warsztatów? We wszystkich filiach KBP i Oddziale dla Dzieci kamishibai stanowi codzienne narzędzie w edukacji czytelniczej przedszkolaków.

Kolejne szkolenie pn. **„Gra miejska, lipdub, flash mob w bibliotece – jak zaprojektować, jak zagrać?”** prowadziła **dr Magdalena Cyrklaff-Gorczyca** pokazując, jak w praktyce, w ciekawy i niestandardowy sposób promować działania biblioteki. A bibliotekarze mogli sami wziąć udział w przygotowanej przez prowadzącą grze i spraw-

telnicznej”. Prowadząca szkolenie podkreślała, że książka obrazkowa skłania do dialogu (obrazu z tekstem, czytelnika z książką, dorosłego z dzieckiem), uczy krytycznego czytania, buduje świadomość obrazu i jego znaczeń, wzbogaca słownictwo, skłania do gier językowych i wzmacnia przyjemność obcowania z tekstem kultury. Walory picturebooka trudno więc przecenić, a jego wykorzystanie w pracy z najmłodszymi niewątpliwie będzie pozytywnie wpływać na promocję książek i czytelnictwa.

O otwartych zasobach edukacyjnych, mobilnych narzędziach i aplikacjach jako sposobie pozyskania młodych czytelników na kolejnym szkoleniu mówił **dr Grzegorz Gmiterek**, wykładowca na Wydziale Dziennikarstwa, Informacji i Bibliologii Uniwersytetu Warszawskiego, autor wielu publikacji (m.in. książek *Biblioteka w środowisku społecznościowego Internetu: biblioteka 2.0* oraz *Aplikacje mobilne nie tylko w bibliotece*) poświęconych wykorzystaniu nowych technologii w bibliotekach. Podczas spotkania z bibliotekarzami podzielił się swoją wiedzą dotyczącą bibliotek wirtualnych i cyfrowych, mobilnych urządzeń i aplikacji oraz usług online (serwisów wiki, screencastów, ankiet, prezentacji, infografik, map myśli), wyszukiwarek bibliotecznych i serwisów kontrolowanej jakości oraz tego, jak bibliotekarze mogą ko-

dzić na sobie „jak to działa”! Wzmocnieniu kompetencji bibliotekarzy w zakresie wykorzystania książki obrazkowej w pracy z dziećmi służyły warsztaty Anny Mrozińskiej-Szmajdy pn. **„Książki bez słów – wykorzystanie picturebooków w edukacji czy-**

rzystać z nich w swojej codziennej pracy z konkretnymi grupami użytkowników, zwłaszcza z dziećmi i młodzieżą.

O praktycznych możliwościach **wykorzystania animacji poklatkowej w bibliotece** mówiła na

kolejnych warsztatach Magdalena Krzosek-Hołody, pokazując jak metodą pikselacji „zaanimować” dowolny tekst.

A o tym jak w pełni wykorzystywać możliwości jakie daje **biblioteka cyfrowa POLONA** mówiła na warsztatach Barbara Morawiec. Bogactwo obiektów zdigitalizowanych w bibliotece cyfrowej oraz różne możliwości ich wykorzystania zaprezentowane przez redaktorkę „Lustra Biblioteki” nasunęły bibliotekarzom wiele pomysłów na włączenie POLONY w działania edukacyjne biblioteki.

Czy nowe technologie zdominują tradycyjne książki? I czy możliwe jest harmonijne powiązanie nowoczesności i tradycji w bibliotekach? m.in. na te pytania szukali odpowiedzi bibliotekarze biorący udział w kolejnym szkoleniu pn. „**Elektroniczne „zabawki” edukacyjne w bibliotece – po co i dla kogo?**”. Agnieszka Koszowska dzieliła się z uczestnikami warsztatów swoją wiedzą i doświadczeniami odnośnie tworzenia w bibliotekach przestrzeni typu **makerspace**, które z powodzeniem funkcjonują w bibliotekach zachodnich. Mówiła również o znaczeniu, jakie w nauce programowania odgrywają **roboty edukacyjne**. Zachęcała do rozszerzenia oferty bibliotek o lekcje kodowania dla dzieci i młodzieży i przedstawiała szeroki wachlarz możliwości, jakie daje bibliotekom posiadanie robotów, np. Photon, mBot, Dasha i Ozobota.

Podsumowaniem całego cyklu szkoleń był wyjazd studyjny do czterech podkarpackich bibliotek publicznych – w Boguchwale, Łąncucie, Jarosławiu i Przemyślu. Bibliotekarze zapoznali się z działalnością nowoczesnych, zmodernizowanych placówek, które oprócz tradycyjnych zbiorów książkowych oferują swoim użytkownikom nowa-

torskie rozwiązania technologiczne i liczne zbiory multimedialne. Ciekawe pomysły na aranżacje wnętrz, czasami zaskakująca kolorystyka, ale przede wszystkim niezliczona ilość pomysłów na realizację zajęć, spotkań i warsztatów dla małych i dużych czytelników – to te elementy, którymi niewątpliwie zainspirowali się bibliotekarze.

Cykl szkoleń, w których mogli uczestniczyć bibliotekarze krośnieńscy był nie tylko okazją do poszerzenia ich kompetencji, ale przede wszystkim pozwolił na zaprezentowanie różnych możliwości przygotowania oferty biblioteki kierowanej do użytkowników w każdym wieku, pokazujących bibliotekę jako przestrzeń działań twórczych i pełną inspiracji.

Monika Machowicz

Żywa Biblioteka

w Zielonej Górze

„Nie oceniaj książki po okładce” – przestroga stara jak świat, a jednak wciąż aktualna, bo podobno pierwsze wrażenie jest najważniejsze. Ale pierwsze wrażenie nie musi być przecież powierzchowne - wystarczy odrobina chęci, aby przekonać się, że tytuł, czy okładka książki skrywa za sobą niejedną, zwyczajnie nadzwyczajną historię. I to dotyczy nie tylko książek tradycyjnych, ale także tych, którym poświęcamy Żywą Bibliotekę – czyli Żywych Książek.

BIBLIOTEKA - ŚRODOWISKO

Fot. w artykule z archiwum biblioteki

O Żywej Bibliotece

27 października 2018 r. w mediotece Góra Mediów Wojewódzkiej i Miejskiej Biblioteki Publicznej im. Cypriana Norwida miała miejsce Żywa Biblioteka, zorganizowana przez medioteczny zespół z Anną Celmer na czele – inicjatorką wydarzenia. Pierwsza Żywa Biblioteka została zorganizowana w Danii w 2000 r., a pomysł ten tak się spodobał, że kolejne kraje zaczęły go realizować. W Polsce pierwsza Żywa Biblioteka odbyła się w Warszawie w 2007 r. – a w 2011 r. miała miejsce również w Wojewódzkiej i Miejskiej Bibliotece Publicznej im. Cypria-

na Norwida w Zielonej Górze. Akcja powraca w nowej, świeżej formie zachowując wszelkie standardy charakterystyczne dla Żywych Bibliotek. Ale czym tak naprawdę są Żywe Biblioteki? To ruch walczący o prawa człowieka i walkę ze stereotypami i niezrozumieniem. To możliwość dialogu i właśnie dlatego Żywe Książki czytamy poprzez rozmowę.

Czytanie po ludzku

Żywymi Książkami są ludzie – osoby należące do grup narażonych na stereotypy, wykluczenie, czy niezrozumienie. Oferta tytułów jest ogrom-

na – w dzisiejszych czasach nie trudno nie zostać zaszkladkowanym, czy wykluczonym, a zatem Żywymi Książkami mogą być osoby należące do mniejszości: etnicznych, seksualnych, wyznaniowych. Mogą to być także pasjonaci niezrozumiałych lub niepoprawnie identyfikowanych przez społeczeństwo pasji, przedstawiciele zawodów napotykaających na podobny problem, ale także osoby zmagające się z trudnościami w związku z niepełnosprawnością. Czytelnicy zielonogórskiej Żywej Biblioteki przed wypożyczeniem Żywej Książki, mieli możliwość przejrzenia katalogu z tytułami i opisami, jakie znajdowały się na półce w magazynie – czyli za drzwiami czytelnicy sąsiadującej z mediateką. To właśnie tam książki czekały na swoją kolej, poznając przy okazji siebie nawzajem. Kiedy czytelnik zdecydował się na konkretny tytuł, Żywa Książka opuszczała magazyn i udawała się na czytanie. Przeważnie pierwszy kontakt Żywej Książki z czytelnikiem polegał na wymianie uścisków dłoni i przedstawieniu się, później następował już dialog – stanowiska do czytania znajdowały się na całej przestrzeni mediateki. O czym rozmawiali czytelnicy z książkami? To pozostaje ich tajemnicą, ale niejednokrotnie mogliśmy zobaczyć, jak serdecznie kończyły się rozmowy – radosnymi podziękowaniami, ciepłymi uściskami i wieloma podziękowaniami. Najczęściej wypożyczanymi tytułami zostali: Ukrainka i były Policjant, a tuż za nimi najwięcej wypożyczeń miały: Kobieta z Niepełnosprawnością i Oso-

ba Konsekwana Wobec Wyzwań Współczesnego Świata. Wśród czytelników znaleźli się zarówno licealiści i studenci, jak i osoby nieco starsze, a nawet seniorzy. Wszystkich ich łączyła chęć poznania i zrozumienia Żywych Książek.

Pełna Lista Tytułów: Aktywista, Aktywistka Społeczna, Bibliotekarz, Były Policjant, Feministka, Gej, Kierowca Tira, Kobieta z Niepełnosprawnością, Kociarz, Matka Karmiąca, Nauczycielka, Oso- ba Konsekwana Wobec Wyzwań Współczesnego Świata, Pracująca Mama, Prawnik-Adwokat, Ukrainka, Wegetarianin, Wegetarianka, White Man From South Africa/Biały Mężczyzna z Południowej Afryki, Wydżarana.

Główni Organizatorzy: Anna Celmer i Sandra Stempniewska, przy pomocy Bartosza Czerniawskiego z mediateki Góra Mediów

Współorganizatorzy: Anna Witkowska i Justyna Stachura z Centrum Bibliotecznego dla Dzieci i Młodzieży „Biblioteka Pana Kleksa” i Martyna Zawieja z mediateki „Szklana Pułapka”.

Partnerzy: Bistro Wegemena

Patronat medialny: Radio Index

Zdjęcia: Bartosz Czerniawski

Akcje wspierali m.in.: żużlowiec Andrzej Huszcza, aktor Tomasz Ciachorowski, reżyser Andrzej Jakimowski, zielonogórski radny Marcin Pabierowski.

Sandra Stempniewska

10 lat

Kleksomanii, czyli Brzechwomania 2018 w Bibliotece Pana Kleksa

W listopadzie 2018 r. w Centrum Bibliotecznym dla Dzieci i Młodzieży w Zielonej Górze odbyła się jubileuszowa, 10. edycja konkursu KLEKSOMANIA, sprawdzającego znajomość treści książek z przygodami Ambrożego Kleksa. Zazwyczaj adresatami byli uczniowie klas czwartych i piątych szkół podstawowych. Tym razem do zabawy zostali zaproszeni wychowankowie klas drugich i trzecich.

Sama tematyka konkursu także uległa nieco zmianie. Sprawdzał on wiedzę z wybranych przez bibliotekarzy trzydziestu pięciu utworów tj. wierszy i bajek Jana Brzechwy, a nie jak dotychczas, jednej z trzech części przygód Pana Kleksa. Jubileuszowa edycja otrzymała nazwę BRZECHWOMANIA.

Podstawowa forma realizacji konkursu pozostała niezmienna. Składał się on z dwóch etapów. Pierwszy odbył się 8 listopada 2018 r. Obejmował test sprawdzający znajomość wybranych utworów. W eliminacjach wzięło udział osiemnaście trzyosobowych zespołów. Drugi etap to finał, który miał miejsce 22 listopada 2018 r. Zakwalifikowały się do niego cztery trzyosobowe drużyny. W tej części konkursu uczestnicy wykonywali zadania nawiązujące do wybranych wcześniej tytułów. Odbyła się m.in. wojna z muchami, do której inspiracją była bajka *Za króla Jelonka*, nawlekanie jak najdłuższego sznura z koralików w oparciu o tekst *Igła i nitka*, układanie owadzych puzzli, przypasowywanie nazw owoców do odpowiednich obrazków, gra w pchełki i wiele innych. Zabawie przyglądało się szacowne jury, które przydzielało punkty. Ważną rolę odegrali także kibice – poprzez pomysłowy

doping mogli zdobyć dla swojej drużyny dodatkowe punkty. Po trzech godzinach fantastycznej zabawy tytuł BRZECHWOMANIKA 2018 zdobyli uczniowie ze Szkoły Podstawowej nr 18 w Zielonej Górze!

Konkurs został zainicjowany 10 lat temu. W ciągu dekady nieco zmienił swoją formułę, myśl przewodnią jednak została ta sama – pielęgnowanie pamięci o wielkim polskim twórcy dziecięcej literatury i wykreowanych przez niego bohaterach, znanych chyba wszystkim Polakom.

BRZECHWOMANIA 2018

Biblioteka Pana Kleksa,
Centrum Biblioteczne dla Dzieci i Młodzieży
WiMBP im. C. Norwida w Zielonej Górze
zaprasza klasy II i III do wzięcia udziału
w walce o tytuł
BRZECHWOMANIKA 2018 ROKU!!!

Regulamin oraz wszelkie informacje o konkursie dostępne są na stronie www.biblioteka.zgora.pl, w Bibliotece Pana Kleksa i pod numerem telefonu 68 45 32 610

BIBLIOTEKA - ŚRODOWISKO

▲ Fot. w artykule z archiwum biblioteki

Pchła Szachrajka, Kaczka Dziwaczka, Lis Witalis, czy Ambroży Kleks, którego imię nosi zielonogórski Oddział dla Dzieci i Młodzieży, to postaci ponadczasowe.

Podczas przygotowywania dziesiątej edycji ponownie, z pełną świadomością osób dorosłych, zanurzyliśmy się w twórczości wybitnego autora. Naszą uwagę przykuła mnogość motywów militarnych. W bajkach i wierszach znaleźć można wiele szczegółowych opisów broni i szyków bojowych, co nie wydaje się dziwne, kiedy się wie, że Jan Brzechwa był zasłużonym uczestnikiem wojny polsko – bolszewickiej. Jego wyobraźnia była nieograniczona, co nie budzi żadnych wątpliwości – wiedzą o tym dzieci i rodzice. Ale jak cudownym językiem polskim posługiwał się poeta, docenić może dopiero czytelnik dorosły. Używane rymy nigdy nie są nudne, nigdy nie są dopasowywane na siłę. W tekstach króluje różnorodność określeń, dokładność, piękny styl i wyśmienita zabawa słowem. Wszystko to jeszcze raz dowodzi, że twórczość Jana Brzechwy doskonale nadaje się

dla najmłodszych, nie nudząc przy tym starszych. Ciekawa postać twórcy jest również warta prezentacji. Okazuje się, że naprawdę nazywał się Jan Wiktor Lesman. Pseudonim autorski został natomiast wymyślony nie przez niego, ale przez jego kuzyna, czyli Bolesława Leśmiana. Jan Brzechwa publikował także pod swoim prawdziwym nazwiskiem, ale teksty prawnicze, gdyż z wykształcenia i zawodu był prawnikiem, specjalistą od praw autorskich. Nie są to powszechnie znane fakty. Dziś także mało kto wie, czym jest brzechwa – opierzona część strzały, która była inspiracją dla pseudonimu. Swój pierwszy tomik dla dzieci *Tańcowała igła z nitką*, autor wydał jako czterdziestoletni mężczyzna, a najważniejszym okresem jego twórczości był czas II wojny światowej. Pomimo zmian, jakie zaszły w świecie i zupełnie innego spojrzenia na literaturę współcześnie, Jan Brzechwa jest autorem wiecznie „żywym”. Jego utwory są nadal publikowane. *Akademia Pana Kleksa* pozostaje w kanonie lektur szkolnych, a wiersze i bajki wciąż cieszą najmłodszych.

Jestem pewna, że konkurs KLEKSOMANIA uczci jeszcze niejednen jubileusz. Sama postać Ambrożego Kleksa przyciągnie wielu odbiorców, a bajki i wiersze Jana Brzechwy będą bawiły kolejne pokolenia. Następną edycja KLEKSOMANII już w listopadzie 2019 r. Nie możemy się doczekać!

Justyna Stachura
Wojewódzka i Miejska Biblioteka Publiczna
im. Cypriana Norwida w Zielonej Górze

BRZECHWOMANIA – lista utworów

- *Baśń o korsarzu Palemonie*
- *Szelmostwa Lisa Witalisa*
- *Za króla Jelonka*
- *Pchła Szachrajka*
- *Samochwała*
- *Zapałka*
- *Kłamczucha*
- *Leń*
- *Grzyby*
- *Ptasie plotki*
- *Kwoka*
- *Jajko*
- *Na straganie*
- *Koziołeczek*
- *Opowiedział dzięcioł sowie*
- *Entliczek – pentliczek*
- *Hipopotam*
- *Na wyspach Bergamutach...*
- *Kaczka-Dziwaczka*
- *Psie smutki*
- *Pali się*
- *Przyjście lata*
- *Grzebień i szczotka*
- *Mucha*
- *ZOO (Niedźwiedź, Wilk, Lis, Dzik, Żubr, Struś, Papuga, Pantera, Słoń, Kangur, Wielbłąd, Żyrafa, Krokodyl, Żółw, Tygrys)*
- *Siedmiomilowe buty*
- *Stonoga*
- *Żuk*
- *Wrona i ser*
- *Wąż – kaligraf*
- *Ryby, żaby i raki*
- *Dziura w moście*
- *Katar*
- *Prot i Filip*
- *Po rozum do głowy*

Huczne obchody 100. rocznicy wybuchu Powstania Wielkopolskiego przez Bibliotekę Publiczną w Ryczywole

Rok 2018 jest rokiem szczególnym, obchodzimy 100. rocznicę odzyskania przez Polskę niepodległości. Nam Wielkopolanom wolność powróciła po zwycięskim Powstaniu Wielkopolskim, które wybuchło 27 grudnia 1918 r. wraz z wjazdem Jana Ignacego Paderewskiego do Poznania. W związku

z tym Biblioteka Publiczna zorganizowała spotkanie, aby oddać cześć powstańcom. Składało się ono z dwóch części: prelekcji o Powstaniu Wielkopolskim na terenie Budzynia i Ryczywołu wygłoszonej przez Hannę Danielewicz i promocji książki wydanej na 100. rocznicę wybuchu Powstania Wielkopolskiego *Budzyn i jego powstańcy* Ewy Kabat. W drugiej części licznie zgromadzoną widownię biblioteka zaprosiła na koncert kapeli „Zza winkła” z Nowego Tomysła. Można było posłuchać piosenek powstańczych m.in. „Powstanie Wielkopolan” oraz „Pokochoj Poznania”. Nie mogło zabraknąć utworów w gwarze poznańskiej takich jak np. „Godejcie po naszymu”. Na zakończenie odbył się mały konkurs na tłumaczenie gwary poznańskiej a nagrodą była płyta kapeli „Zza winkła”. Koncert „Poznaniowi i Powstańcom kapela Zza winkła” zakończył się podziękowaniami wszystkim za udział w uczczeniu 100. rocznicy Powstania Wielkopolskiego i występującym z piosenką „Kierunek do wrónek”

Spotkanie sfinansowano ze środków Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego w ramach Programu Wieloletniego NIEPODLEGŁA na lata 2017-2022.

Oprac. Aldona Janc

BIBLIOTEKA - ŚRODOWISKO

Oleska Biblioteka Publiczna po kapitalnym remoncie

W piątek 21 września 2018 r. – po kapitalnym remoncie – do użytku oddany został budynek Oleskiej Biblioteki Publicznej.

Oleska Biblioteka Publiczna działa nieprzerwanie od 1945 r. (poprzednio jako: Powiatowa Bibliote-

➔ Fot. w artykule z archiwum biblioteki

ka Publiczna, Powiatowa i Miejska Biblioteka Publiczna, Miejska Biblioteka Publiczna, Miejsko-Gminna Biblioteka Publiczna). Biblioteka używa odrębnego budynku. W 1968 r. rozpoczęto budowę obecnej siedziby biblioteki. Duży funkcjonalny budynek oddano do użytku w maju 1971 r. Mieści się w nim Wypożyczalnia Główna i Filia dla Dzieci. Od 2016 r. biblioteka jest właścicielem użytkowanej nieruchomości. Biblioteka Publiczna w ogólnopolskim Rankingu Bibliotek w 2017 r. znalazła się na 2. miejscu

w województwie opolskim, aby to było możliwe, biblioteka musiała stale zmieniać się i rozwijać. W latach 90. XX w. technologia informacyjna wkroczyła do bibliotek. Oleska biblioteka nie chcąc pozostać w tyle w 1997 r. rozpoczęła pracę z wykorzystaniem systemu bibliotecznego, dzisiaj jest to już zespół modułów umożliwiający całościowy proces zarządzania biblioteką. Strona internetowa OBP jest w sieci od 2000 r. i też była jedną z pierwszych w województwie. Głównym zadaniem biblioteki jest gromadzenie i udostępnianie zbiorów. Działalność instytucji jest dużo szersza. Udostępnia nie tylko książki, ale także inne media, proponuje dostęp do tradycyjnych źródeł informacji, ale i nowoczesnych technologii informatycznych. W OBP mają miejsce spotkania autorskie, „Spotkania z żywym słowem” i wernisaże wystaw. Działa Dyskusyjny Klub Książki, usługa „Książka na telefon” i wypożyczalnia międzybiblioteczna. Biblioteka bierze udział w ogólnopolskich akcjach – „Tydzień Bibliotek”, „Narodowe Czytanie”, „Ogólnopolski Tydzień Czytania Dzieciom”. Organizuje rajdy rowerowe, Noc w bibliotece, konkursy i happeningi. Prowadzi działalność wydawniczą, stale współpracuje z oleskimi szkołami, organizacjami i stowarzyszeniami działającymi na rzecz seniorów i osób z niepełnosprawnością.

Jak już stwierdzono wcześniej biblioteka musi stale zmieniać się i rozwijać, ale nie tylko w sferze realizowanych usług. W styczniu 2016 r. czytelników,

użytkowników oraz mieszkańców miasta i gminy Olesno zapytaliśmy o to, jakie są ich oczekiwania wobec nowoczesnej biblioteki. Po przeprowadzonych konsultacjach społecznych zdecydowaliśmy się dokonać gruntownej modernizacji budynku. Było to możliwe dzięki Narodowemu Programowi Rozwoju Czytelnictwa. Priorytet 2 – Infrastruktura Bibliotek. Idea aplikowania do programu otrzymała formalną zgodę burmistrza Olesna i Rady Miejskiej w Oleśnie. Wniosek OBP rozpatrzono pozytywnie i w lipcu 2017 r. rozpoczął się remont, który trwał przez rok. Budynek biblioteki zmienił się z zewnątrz i wewnątrz. Został docieplony i ma nową elewację. Wymienione zostały wszystkie podłogi, nowa jest stolarka i grzejniki, sale zostały pomalowane, zamontowano też nowe żaluzje. Wymieniona została instalacja elektryczna, oświetlenie oraz część regałów na książki i czasopisma. Nowe są fotele, krzesła, stoły, biurka a także komputery dla użytkowników i bibliotekarzy. Uatrakcyjniono też system informacji wizualnej, czytelnik otrzymał jasne komunikaty o tym co i gdzie znajduje się w bibliotece. Zorganizowane zostało stanowisko komputerowe dla osób z dysfunkcją wzroku i zakupiony schodółaz gąsienicowy. Można korzystać z cyfrowej wypożyczalni publikacji naukowych ze zbiorów Biblioteki Narodowej – ACADEMICA. Zamontowano także elektroniczny licznik odwiedzin. Użytkownicy mogą też korzystać ze strefy ciszy. Powstała sala spotkań i oświetlowa z nowym wyposażeniem oraz pomieszczenie dla personelu. Cała inwestycja kosztowała prawie 900 tys., z czego 660 tys. pokryła dotacja MKiDN, a 220 tys. to środki własne gminy.

Halina Szklanny
Oleska Biblioteka Publiczna
im. Jakuba Alberta Pieloka

BIBLIOTEKA - ŚRODOWISKO

BIBLIOTEKA KOLONIA

W GDAŃSKU

BIBLIOTEKA - ŚRODOWISKO

9 stycznia 2019 r. po 6-miesięcznym remoncie została oddana do użytku dla czytelników Biblioteka Kolonia przy ul. Manifestu Połanieckiego 32-34 w Dolnym Wrzeszczu.

Nazwa placówki została wybrana przez użytkowników drogą ankiety podczas trwania prac remontowych i wyposażeniowych. Mieszkańcom Wrzeszcza nierozdzielnie kojarzy się z nazwami ulic tej dzielnicy z początku XX w., kiedy powstało osiedle Kolonia Nowe Szkoty. Do dziś w pobliżu biblioteki znajdują się ulice: Kolonia Urody i Kolonia Żeńcy. Placówkę otworzył prezydent ds. politycznych miasta Gdańsk Piotr Kowalczyk wraz z przedstawicielami Departamentu Kultury Urzędu Marszałkowskiego i nowym dyrektorem WiMBP w Gdańsku Jarosławem Zalesińskim. Remont placówki został sfinansowany przez Urząd Miasta Gdańsk. Placówka zajmuje powierzchnię 132 m², znajduje się na parterze budynku wielorodzinnego z początku lat 50. Aranżację wnętrza i wyposażenie kompleksowo przygotowała firma projektowa „zbstudio” Zbigniewa Żejmo. Jest to kameralna filia WiMBP w Gdańsku, bardzo silnie związana ze środowiskiem lokalnym, aktywnie uczestnicząca w życiu mieszkańców, których sporą część stanowią Wilniacy. Co roku w dzień imienin Kazimierza (4 marca) odbywa się „Wileński Kaziuk we wrzeszczańskim stylu” – impreza będąca świętem kultury, obyczajów i kulinariów przedwojennego Wilna.

Oprac. Bożena Orczykowska

➤ Fot. w artykule z archiwum biblioteki

Felieton

Recepta na czytanie... na przykładzie SANATORIUM CZYTELNICZEGO!

I nie o to mi chodzi, żeby się chwalić, Broń Boże! – żeby nikt tak nie pomyślał, ale kolejny temat felietonu nasunął mi się na skutek, z pozoru zwariowanej akcji czytelniczej w mojej macierzystej książnicy, którą zrealizowały moje super pomysłówce, młode koleżanki-bibliotekarki. I najfajniejsze jest to, że One – młode, urodzone u schyłku PRL-u, nie dość, że wymyśliły literacko-medyczny event w klimacie sanatoryjnym, to jeszcze wcieliły się w „siostrzyczki” rodem z takich literackich dzieł jak: Cza-

rodziejska Góra, Sanatorium pod Klepsydrą, jak i w te sławetne „pielęgniary” – tak barwnie pokazywane w filmach okresu tzw. „komuny”. Ale takie było założenie akcji – ma być: literacko-medycznie-terapeutycznie... i zabawnie.

Piękne i bezlitosne w swym działaniu, z pełną konsekwencją na otwarciu SANATORIUM CZYTELNICZEGO aplikowały poszczególnym kuracjom odpowiednią dla nich lekturę: sercowców kierowały do działu romansów, pacjentów z niskim ciśnieniem do półki z thrillerami i kryminałami, a niedowidzących do działu multimedialnych z zaleceniem wypożyczenia audiobooka w temacie choroby. Dr Karol (biblioteczny informatyk) pacjenta wcześniej oczywiście badał i skrupulatnie wypisywał kartę sanatoryjną, dumnie podbijając ją specjalną pieczęcią sanatoryjną. Literackiego delikwenta „siostrzyczki” spokojnie, „pod rączkę” odprowadzały do sanatoryjnej strefy ciszy i relaksu... oczywiście z kubkiem wody leczniczej „bibliofil” (na etykiecie opis: wspomaga – koncentrację i pamięć, układ odpornościowy (na głupotę), produkcję łez (przy czytaniu romansów), podwyższa adrenalinę (przy czytaniu kryminałów i książek sensacyjnych), wybuchy śmiechu (przy czytaniu humoresek

➤ Fot. w artykule z archiwum biblioteki

i fraszek), poszerza horyzonty, wzmacnia apetyt (na nowe lektury). Tutaj niczym w surrealistycznej opowieści Brunona Schulza poszczególni kuracjusze (czytelnicy) zapadali w sanatoryjny letarg w czasie i przestrzeni. Leżaczek, lekturka, kocyk i muzyczka

relaksująca w tle... a w twarz promienie słońca, przebijające się przez przestrzeń szklanej ściany sanatoryjnego tarasu. Turnus trwał oczywiście miesiąc ze wszystkimi sanatoryjnymi dobrodziejstwami jakie mogła zaserwować biblioteka i lokalni partnerzy zaproszeni do akcji. Koniec turnusu SANATORIUM CZYTELNICZEGO – też z przytupem – bo strefa zdrowia i czytania musiała zostać zakończona wieczorkiem pożegnalnym i sanatoryjnym dancinżem. A co! nie można? Można, ba! – nawet wskazania lekarskie takie były!

I tak – cudownie udało się w świątyni ksiąg wszelakich wprowadzić – ot! – taką małą prowokację z literacko-terapeutycznym motywem. Według „Słownika Teorii i Metodologii Badań Kultur” (<http://ozkultura.pl>) i Źródła definicji (papierowego: Jan Pleszczyński, *Etyka dziennikarska*, Warszawa 2007 r.) *Prowokacja [...] jest najbardziej kontrowersyjną metodą [...] wiąże się z jakąś formą oszustwa [...] prowokację może usprawiedliwić ważny interes społeczny oraz dobre intencje.*

I wszystko się zgadza: było kontrowersyjnie – bo inaczej i nietypowo, oszukiwano czytelników porządnie – ale zabawowo i humorystycznie, działanie zostało usprawiedliwione – bo odbywało się zdecydowanie w interesie czytelników, a sprawczyńie miały oczywiście bardzo, ale to bardzo dobre intencje! Pięknje się wszystko poukładało – frekwencja dopisała, sanatorium pękało w szwach (podczas dwóch pierwszych godzin wypisano ponad 50 kart sanatoryjnych), humory dopisywały, uśmiech nie zniknął z twarzy czytelników i personelu medycznego. Czyż nie o to chodziło?

Dlaczego o tym piszę? Bo wciąż biadolimy w pozytywnym i negatywnym tego słowa znaczeniu nad kondycją naszego czytelnictwa. Cóż My CZYTAJĄCY – jesteśmy elitą. Czy tego chcemy, czy nie chcemy! I tak pewnie pozostanie. Wspaniale! Nasza – bibliotekarzy w tym jednak głowa, aby do elity dołączali wciąż nowi, czasami „zakręcenii” miłośnicy literatury. Wszak i SANATORIUM CZYTELNICZE i ELITA to brzmi dumnie!

Uwaga!

Polecam terapeutyczne linki: <https://www.youtube.com/watch?v=krkP3LfAY>, <https://www.youtube.com/watch?v=vVPnn2s1s1k> i podrzucam kilka fotografii dla podreperowania kondycji czytania!

Olga Nowicka
Miejska Biblioteka Publiczna w Chrzanowie

KOCIA WYSTAWA

W GORZOWSKIEJ

BIBLIOTECE PEDAGOGICZNEJ

Z okazji Światowego Dnia Kota w gorzowskiej galerii „Na Mansardzie”, mieszczącej się w Bibliotece Pedagogicznej, otwarto wystawę „Od Filemona do Behemota”. Cała galeria, a także korytarz i schody, zappełniły się podobiznami kotów: grubych, chudych, uśmiechniętych, wymyślonych i bajkowych.

Ulica Łokietka to jedna z najpiękniejszych ulic w Gorzowie Wielkopolskim. Po obu jej stronach wznoszą się zabytkowe kamienice o kolorowych, odnowionych elewacjach. W jednej z nich, wybudowanej w 1911 r., ma swoją siedzibę Biblioteka Pedagogiczna Wojewódzkiego Ośrodka Metodycznego. W salach na parterze mieści się wypożyczalnia książek. Na trzech kolejnych kondygnacjach znajdują się różne działy biblioteki, a na poddaszu – galeria twórczości „Na Mansardzie”.

Galeria prowadzi działalność edukacyjną i wystawienniczą. Każdego roku prezentuje około siedmiu wystaw, często połączonych z warsztatami artystycznymi. Szczególnym zainteresowaniem cieszą się ekspozycje z cyklu „Literatura i obraz”, przygotowywane we współpracy z Młodzieżowym Domem Kultury w Gorzowie Wielkopolskim. W 2016 r. tłumnie oglądano wystawę „150 lat z Alicją w krainie czarów”, w 2017 r. dużym zainteresowaniem cieszyła się ekspozycja „Podróże z Małym Księciem”, a w roku 2018 licznie odwiedzano wystawę „PodobaMisie”, przygotowaną z okazji Międzynarodowego Dnia Misia Pluszowego.

Najnowszą wystawę „Od Filemona do Behemota” otwarto 16 lutego 2019 r., w przededniu Światowego Dnia Kota. W wernisażu wzięli udział młodzi autorzy prac oraz ich nauczyciele z Młodzieżowego Domu Kultury, rodzice i dziadkowie.

Na obrazach, obok kotów znanych z literatury i filmu, pojawiły się portrety domowych pupili. Siostry Weronika i Dominika Dolinkiewicz pięknie namalowały kotkę Oreo i kota Toffi.

– Koty to najwspanialsze zwierzęta na świecie! – zapewniały dziewczyny. *– Są miłe i śmieszne. Chodzą się do kartonów, szaleją na drapakach. I nigdy nie wiadomo, gdzie będą spały...*

W galerii oprócz kocich portretów można też zobaczyć książki, kubki z podobiznami zwierzków, a w kąciku „Moda na kota” przymierzyć przed lustrem... uszy i ogony.

Kocia wystawa „Na Mansardzie” połączona z warsztatami dla dzieci będzie czynna do końca marca 2019 r. Grupy zwiedzających będą mogły obejrzeć prezentację poświęconą kotom w literaturze i sztuce oraz stworzyć własne prace.

Hanna Ciepela
Biblioteka Pedagogiczna WOM
w Gorzowie Wielkopolskim

BIBLIOTEKA - ŚRODOWISKO

▶ Fot. w artykule Aleksandra Czarnačka

Powrót do krainy dzieciństwa

zajęcia biblioteczne z elementami biblioterapii i arteterapii

Czas – 2 godziny

Cele: integracja grupy, powrót do wspomnień z dzieciństwa, atrakcyjna forma spędzania czasu wolnego.

Materiały dydaktyczne – fragmenty tekstu J. Radiczko: *My wróbelki*, s. 14-18, kartki A4, kredki, kartki na zapisanie imienia, taśma dwustronna, długopisy, świece zapachowe, laptop z muzyką relaksacyjną, „krasnołudek” (piłeczka do rzucania), koszyk wiklinowy.

Aranżacja wnętrza – ustawienie krzeseł w kole, przygotowanie stolików do pracy plastycznej (mandala).

Formy pracy – zbiorowa, indywidualna.

Metody – podające (pogadanka), aktywizujące, praca twórcza.

Przebieg zajęć

Wprowadzenie

Powitanie uczestników zajęć. Prowadzący w kilku słowach przedstawia cel spotkania.

Zabawa integracyjna „Krasnołudek” – rzucaamy piłkę do uczestnika, osoby siedzącej obok prowadzącego i prosimy aby zapisał swoje imię na kartce a następnie podzielił się z grupą swoją dzisiejszą pierwszą myślą po przebudzeniu. Po zakończeniu wypowiedzi uczestnik rzuca piłkę do kolejnej osoby.

Zabawa „Moje prawe miejsce jest puste i zapraszam tu...”. Uczestnicy siedzą w kręgu na krzesłach (jest o jedno krzesło więcej niż uczestników). Osoba, która ma wolne miejsce po swojej prawej stronie zaczyna zabawę mówiąc: „Moje prawe miejsce jest puste i zapraszam tu...” i podaje imię uczestnika.

Część zasadnicza

- Czytanie tekstu z podziałem na role.
- Rozmowa na temat tekstu i próba przywołania własnych wspomnień z dzieciństwa.
- „Mandala dobrych wspomnień” – uczestnicy siadają przy stolikach. Przy dźwiękach muzyki

relaksacyjnej próbują przywołać najpiękniejsze wspomnienie z dzieciństwa a następnie za pomocą barw przelać je na swoją mandalę.

- „Mandala złych wspomnień” – tym razem przy dźwiękach muzyki uczestnicy sięgają pamięcią do smutnego wydarzenia z dzieciństwa a następnie przelewają je na mandale. Prowadzący prosi aby uczestnicy złożyli mandale złych wspomnień i wrzucili je do koszyka – metaforyczne pozbycie się złych wspomnień.
- Rozmowa z uczestnikami o uczuciach podczas wykonywania mandali. Co czuli? Dlaczego wybrali to wspomnienie?
- Uczestnicy stoją w kole łąpią się za ręce i każda osoba mówi sąsiadowi po prawej i lewej stronie jakiś komplement.

Informacja zwrotna:

Uczestnicy na przygotowanych wcześniej kartkach anonimowo piszą uwagi do przeprowadzonych zajęć a następnie wrzucają je do koszyka.

Bibliografia:

- Krzyżewska J.: *Aktywizujące metody i techniki w edukacji wczesnoszkolnej. Cz. 1.* Suwałki: Agencja Usługowa „Omega”, 1998.
- Rodiczko J.: *My wróbelki.* Warszawa: Nasza Księgarnia, 1982.
- Widzowska-Pasiak A.: *Życie jest sztuką, kobieta jest dziełem sztuki*, „Biblioterapeuta” 2008, nr 1, s. 17-24.
- Rojas L.: *Der einsame Hirte*, [online] [data dostępu: 27.01.2017]. Dostępny w internecie: <https://www.youtube.com/watch?v=uOIHmnl_Ig>

Milena Jaszczyk
Miejska Biblioteka Publiczna Łódź-Polesie

XV Forum Bibliotekarzy Województwa Śląskiego

Jubileuszowe, XV Forum Bibliotekarzy Województwa Śląskiego będzie zorganizowane pod hasłem „Strzeż się człowieka jednej książki” (św. Tomasz z Akwinu) – różnorodność atutem bibliotek.

Konferencja odbędzie się 26 marca (wtorek) 2019 r. w godz. 9.00-15.00 w Sali Tyskiej Orkiestry Kameralnej Miasta Tychy „Aukso” w Mediatece Miejskiej Biblioteki Publicznej w Tychach.

Uczestnicy Forum to bibliotekarze i nauczyciele bibliotekarze, dyrektorzy szkół i bibliotek, przedstawiciele organów prowadzących szkoły i biblioteki, członkowie stowarzyszeń bibliotekarskich i związków zawodowych. Ich spotkanie ma na celu promocję działalności biblioteki, zwrócenie uwagi na istotne jej funkcje, integrację środowiska bibliotekarskiego.

Przedsięwzięcie jest przygotowywane przez Sekcję Bibliotekarską i Oddział Związku Nauczycielstwa Polskiego w Tychach oraz Miejską Bibliotekę Publiczną w Tychach.

Zapraszamy na interesujące obrady.

***

Po zakończeniu Forum proponujemy zwiedzanie Tyskiego Browaru Książęcego.

PATRONAT
MEDIALNY

Poradnik
bibliotekarza

1% dla SBP

ka**PIT**alny wybór!

Czy warto przekazać 1% swojego podatku tam, gdzie ma szansę pracować z korzyścią dla rozwoju bibliotek i bibliotekarzy?

Stowarzyszenie Bibliotekarzy Polskich ma przywilej być w elitarnym gronie organizacji pożytku publicznego. A jest w tym gronie nieprzypadkowo – to dzięki Wam zawód bibliotekarza i działalność Stowarzyszenia są postrzegane jako szlachetna służba społeczeństwu. Oddając 1% podatku SBP macie pewność, że te środki zostaną wykorzystane na pożyteczne cele. 1% przekazany nam ma szansę wrócić do Was, pomóc w Waszej pracy!

Aby przekazać 1% podatku SBP wystarczy w rubryce 124 formularza PIT wpisać nr KRS: 00000 81477

W portalu sbp.pl będziemy informować o wpływach w ramach akcji 1%. Tam także znajdziecie informacje o sposobie wykorzystania środków i pełne sprawozdanie na ten temat.

